

ناصرالدین انصاری

آینه پژوهش ۱۸۴
سال سی و یکم، شماره چهارم،
مهر و آبان ۱۳۹۹

درگذشتگان

۳۴۳-۳۸۵

حجت الاسلام حسینی کهلایی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید نعمت الله حسینی کهلایی یکی از فضیلت‌های حوزه علمیه قم بود. وی در سال ۱۳۱۲ ش (۱۳۵۲ ق) در روستای کهلا از توابع قیدار زنجان زاده شد. در سال ۱۳۲۲ ش رهسپار همدان شد و در مدرسه آخوند ادبیات را فراگرفت و در سال ۱۳۲۷ ش به قم آمد و شرح لمعه را از آیت الله صدوقی و سطوح عالیه را از حضرات آیات: سید موسی صدر، جعفر سبحانی، سلطانی طباطبایی، مرعشی نجفی و سید حسین قاضی آموخت. پس از آن در دروس آیات عظام: آقای بروجردی و شیخ عبدالنبی عراقی و آقای گلپایگانی شرکت کرد و بهره‌های فراوان برد. او مدتی به امر آیت الله بروجردی به احمدآباد ورامین رفت و به تبلیغ دین و تألیف و اقامه جماعت پرداخت. سرانجام پس از ۶ سال اقامت در آنجا به قم آمد و در دروس آیات عظام: گلپایگانی و مرعشی نجفی حضور یافت و در کنار آن به تألیف، تحقیق و تبلیغ دین هم پرداخت و آثار فراوان پدید آورد که معروف‌ترین آنها مردان علم در میدان عمل است.

آثارش عبارتند از:

۱. مردان علم در میدان عمل (۸ ج)
۲. سیدالشهداء علیه السلام (۴ ج)
۳. انسان از میلاد تا میعاد (۲ ج)
۴. جایگاه شعر و شاعر در اسلام (۲ ج)
۵. بهترین آیات در حل مشکلات
۶. فواید نادره یا حجت باهره
۷. پرچم توحید در کنگره عرش
۸. نقش غذای حلال و حرام در انسان
۹. هدیه بیماران: پیشگیری از بیماری در اسلام
۱۰. آثار ولایت و ذکر فضایل اهل بیت (علیهم السلام)
۱۱. نقش سادات و امامزادگان در اسلام
۱۲. سیمای کودکان فرزانه
۱۳. فواید کار و مفاسد بیکاری
۱۴. خدمت به خلق، خشنودی خالق
۱۵. حرم در حرم: تاریخ حضرت معصومه و شهر قم
۱۶. سیری در حریم و حرمت قرآن کریم
۱۷. آیین جوانان و آیین جوانمردان

۱۸. زنان فاضله در صحنه دانش و اندیشه
۱۹. از کعبه دل تا کرامت صاحب‌دلان
۲۰. فواید انتخابیه از قرآن و ادعیه
۲۱. برگزیده‌های حدیث و احادیث برگزیده
۲۲. داستان‌ها و دانستنی‌های مفید از جانوران
۲۳. عدل و اعتدال: پرهیز از اسراف در اعمال
۲۴. آثار و رجال نامدار سلطانیه و قیدار
۲۵. عارفان گمنام در میان عوام
۲۶. دیوان شعر: گلبانگ حسینی

آن مرحوم در ۸۶ سالگی در روز چهارشنبه ۲۱ اسفندماه سال ۱۳۹۸ ش (۱۶ رجب ۱۴۴۱ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش در قبرستان بهشت معصومه قم به خاک سپرده شد.

استاد جودت قزوینی

دانشمند گرامی مرحوم استاد دکتر جودت قزوینی یکی از نام‌آوران عرصه تحقیق و تاریخ و از شعرای عراق بود. وی در ۲۴ مارس سال ۱۹۵۳ م (۴ فروردین ۱۳۳۲ ش / ۸ رجب ۱۳۷۲ ق) در بغداد زاده شد. خاندانش نسب به آیت‌الله العظمی سیدمهدی قزوینی می‌بردند. (سید جودت، فرزند سید کاظم، فرزند سید جواد، فرزند سید هادی، فرزند شاعر بزرگ عراق آیت‌الله سید صالح قزوینی، فرزند فقیه بزرگ عراق آیت‌الله العظمی سیدمهدی قزوینی) وی پس از اخذ دیپلم وارد دانشگاه اصول‌الدین بغداد و در سال ۱۹۷۵ م / ۱۴۰۰ ق فارغ‌التحصیل شد و به قاهره رفت. در سال ۱۹۸۱ م / ۱۴۰۶ ق با نگارش رساله احکام الطفل فی الفقه الاسلامی از بخش شریعت دانشکده علوم دانشگاه قاهره فوق‌لیسانس خود را دریافت کرد. در سال ۱۹۸۵ م / ۱۴۱۰ ق به آمریکا رفت و مطالعات دانشگاهی خویش را ادامه داد. سپس در سال ۱۹۹۷ م / ۱۴۲۲ ق با نگارش رساله دکترای خویش با نام المؤسسة الدینیة الشیعیه، دراسة فی التطور السیاسی و العلمی به اخذ درجه دکترا از دانشکده مطالعات شرقی دانشگاه لندن نائل آمد. پس از آن به بیروت آمد و به تألیف و تحقیق و سرودن شعر پرداخت و آثار فراوان پدید آورد. وی از گروهی بسیار اجازه روایت داشت که برخی از آنان عبارتند از آیات عظام: سید محمد صادق بحر العلوم، سید احمد مستنبط، سید مهدی خرسان، سید احمد شهرستانی و شیخ مرتضی آل یاسین.

آثار تألیفی اش عبارتند از:

۱. تاریخ القزوينی (۳۰ ج)
۲. الروض الخميل (۱۰ ج)
۳. التوبة في الشريعة الاسلامية
۴. قصائد الزمن القديم
۵. احلام الشجرة الزيتون (داستان های کوتاه)
۶. المجموعة الشعرية الاولى
۷. المجموعة الشعرية الثانية
۸. المرجعية الدينية العليا عند الشيعة الامامية الاول
۹. الطفل و الاحكام المتعلقة به في الفقه الاسلامي
۱۰. الحمزة الغربي حفيد العباس بن علي بن ابي طالب
۱۱. تاريخ المؤسسة الدينية الشيعية من العصر البويهي الى نهاية العصر الصفوي

و آثار تحقيقي اش عبارتند از:

۱. قلائد الخرائد في اصول العقائد (از آيت الله سيد مهدي قزويني)
۲. النور المتجلى في مقام التوحيد (از همو)
۳. امنية الموقن في حديث نية المؤمن (از همو)
۴. الانسان في عوالمه الثلاثة (از همو)
۵. علم الاستعداد لتحصيل ملكة الاجتهاد (از همو)
۶. آيات الاصول (از همو)
۷. كتاب المزار: مدخل لتعيين قبور الانبياء و الشهداء و العلماء و اولاد الائمة الاطهار (از همو)
۸. نقض فتاوى الوهابية (از شيخ محمد حسين كاشف الغطاء)
۹. العبقات العنبرية في الطبقات الجعفرية (از همو)
۱۰. النوادر في الاخبار و الاشعار و الطرف الادبية (از سيد احمد قزويني)
۱۱. طروس الانشاء و سطور الاملاء (از سيد محمد قزويني)
۱۲. المثل الاعلى في ترجمة ابي يعلى (از شيخ محمد علي غروي اردوبادي)
۱۳. مقتل امير المؤمنين الامام علي (از ميرزا صالح قزويني)
۱۴. منهج الرشاد لمن اراد السداد (از شيخ جعفر كاشف الغطاء)
۱۵. النبوة الخاتمة (از سيد محمد باقر صدر)
۱۶. سبع الدجيل (از ميرزا محمد علي غروي اردوبادي)
۱۷. كتب الحديث عند الشيعة الامامية (از دكتور حسين علي محفوظ)
۱۸. نسائم السحر (مجموعة قصائد صالح الطاهر الحميري)

آن مرحوم در عنفوان فضل و کمال در روز سه شنبه ۱۹ فروردین ماه سال ۱۳۹۹ ش (۱۳ شعبان ۱۴۴۱ ق) در ۶۶ سالگی در لندن بر اثر بیماری کرونا بدرود حیات گفت و پیکرش به نجف اشرف منتقل و در مقبره آیت الله العظمی سید مهدی قزوینی به خاک سپرده شد.

نخست وزیر عراق جناب دکتر عادل عبدالمهدی در پیام تسلیت خویش نوشت:

تلقینا بحزن و أسی عمیقین نبأ وفاة العلامة و الأديب و الشاعر العراقي الدكتور جودت القزوينی رحمه الله، الذي ترك إرثاً علمياً و معرفياً كبيراً و نتقدم لأُسرتَه الکریمه و محبّيه بخالص العزاء و الدعاء للفقید بالرحمة و المغفرة و جنة النعیم.

استاد حقیقی

مرحوم استاد کریم محمود حقیقی یکی از اساتید فن اخلاق بود. فقید سعید در سال ۱۳۰۴ ش در شیراز زاده شد و در جوانی نزد مرحوم استاد حبیب الله مشکبار به تحصیل ادبیات، اخلاق و عقاید پرداخت. سپس به جرگه شاگردان مرحوم آیت الله حاج شیخ حسنعلی نجابت پیوست و از او درس های فراوان در زمینه های اخلاق و معنویت آموخت. وی بیش از نیم قرن به تشکیل جلسات اخلاق و شرح قرآن و احادیث برای مردم پرداخت و گروه بسیاری از جوانان را با معارف دین آشنا کرد و کتاب های فراوان نگاشت.

برخی از آثارش که به زبان های عربی و ترکی ترجمه شده است عبارتند از:

۱. از خاک تا افلاک
۲. پیک مشتاقان (درباره هدایت سالکان به وسیله اولیاء)
۳. هدهد سبا (درباره بازگشت از کفر به سوی ایمان)
۴. مرغ سلیمان (درباره رهایی از زندان طبیعت و پرواز به سوی ملکوت)
۵. کشتزار عمر
۶. حدیث آرزومندی (شیرینی ها و خطرات در راه سالک)
۷. فریاد جرس (درباره آمادگی برای رجعت به سوی دوست)
۸. ساغر سحر (درباره لذت سحر و خلوت با محبوب)
۹. تازیانه های سلوک (۲ ج)
۱۰. از ایشان نیستی می گو از ایشان (مجموعه حکایات عرفانی)
۱۱. بوی گل، جوش مُل (تفسیری از حدیث معراج)
۱۲. صفیر عرش (گلچینی از تألیفات وی در موضوعات اخلاقی و عرفانی)
۱۳. تخلی (آداب و منازل توبه)

۱۴. تزکی (ترکیه نفس از صفات ناپسند)
۱۵. تحلی (آراستن دل به صفات پسندیده)
۱۶. تجلی (جلوه‌گردن انوار الهی)
۱۷. سیرو سلوک الی الله (۸ ج)
۱۸. شرحی بر کتاب معرفت نفس آیت الله حسن زاده آملی

آن مرحوم در ۹۵ سالگی در روز چهارشنبه ۲۹ مردادماه سال ۱۳۹۹ ش (۲۹ ذیحجه الحرام ۱۴۴۱ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از نماز حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ عبدالله گلشن در صحن حرم مطهر حضرت شاه چراغ مقابل کتابخانه به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام سعادت غزنوی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین آقای شیخ عبدالقادر سعادت غزنوی یکی از فضیلت‌های نامی افغانستان و امام جمعه شهر بامیان بود. آن مرحوم در سال ۱۳۳۶ ش (۱۳۷۶ ق) در روستای بوسعید جاغوری زاده شد و تحصیلات نخستین را در مکتبخانه زادگاهش فراگرفت. پس از آن به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات و سطوح را نزد استاد شیخ نادرعلی سعیدی و اساتید دیگر آموخت. سپس برای ادامه تحصیل در سال ۱۳۵۷ به قم آمد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات: اعتمادی، پایانی و ستوده به پایان رساند. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: سبحانی و مکارم شیرازی شرکت و مبانی علمی‌اش را استوار کرد. وی در کنار تحصیل برای تبلیغ معارف دین و جهاد علیه ارتش شوروی به سازمان نصر افغانستان پیوست و در ایام تبلیغی و مناسبت‌های تعطیلی حوزه به جبهه‌های نبرد می‌شتافت و با زبان گویا و فعالیت‌های بیداری بخش و موج‌آفرین خویش در راه پیشبرد جهاد و آزادی کشور و پیروزی انقلاب اسلامی افغانستان تلاش می‌کرد. سرانجام با شکست تاریخی ارتش شوروی و آزادی افغانستان و تشکیل حزب وحدت اسلامی به کشورش بازآمد و در بامیان مستقر شد. از جمله فعالیت‌های ایشان عضویت در شورای مرکزی حزب وحدت اسلامی، مسئولیت کمیسیون قضایی حزب و امامت جمعه بامیان بود. از آنجا که توانایی خاصی در خطابه و بیان معارف اسلامی و تحلیل مسائل سیاسی داشت، به یکی از وعاظ و خطبای مطرح و معروف افغانستان تبدیل شد. وی در سال ۱۳۷۱ ش همراه شورای مرکزی حزب وحدت و رهبران شهید مزاری وارد کابل شد و به خدمات علمی و دینی‌اش ادامه داد. با هجوم گروه طالبان به کابل در سال ۱۳۷۵ و شهادت شهید مزاری او هم به اسارت درآمد، اما پیش از شناسایی نجات یافت. پس از آن در صحنه سیاست افغانستان اوج گرفت و از این فرصت برای حل مشکلات مردم و تدریس علوم حوزوی و تبلیغ معارف دین بهره‌آفرید. در

دولت کنونی نیز در سمت مشاور دینی معاونت ریاست جمهوری فعالیت داشت.

سرانجام بر اثر عارضه قلبی در شب ۲۹ خرداد سال ۱۳۹۹ ش (۲۵ شوال المکرم ۱۴۴۱ق) بدرود حیات گفت و درگذشتش موجب تأثر فراوان شیعیان افغانستان شد. پیکرش در تاریخ ۳۰ خردادماه غریبانه در قبرستان عمومی زادگاهش روستای بوسعید جاغوری به خاک سپرده شد.^۱

حجت الاسلام نجیب الحسنی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین سیدنجیب یوسف خلف یکی از فضایی نامی بیروت بود. آن مرحوم در سال ۱۳۶۶ق در داکا پایتخت سنگال هنگام مهاجرت پدرش بدان شهرزاده شد و در ۵سالگی به شقراء در جنوب لبنان آمد و به تحصیل پرداخت. در سال ۱۹۶۷م/۱۳۸۸ق رهسپار نجف اشرف شد و سطوح عالییه را در مدرسه عبدالعزیز البغدادی نزد آیت الله شهید سید عبدالهادی حکیم آموخت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: آقای خویی و شهید سیدمحمدباقر صدر شرکت و مبانی علمی اش را استوار کرد. پس از ده سال تحصیل در سال ۱۹۷۷م/۱۳۹۸ق به لبنان بازگشت و در شهر قماطیه مستقر شد و به وظایف دینی خویش پرداخت. پس از دو سال اقامت به ابیدجان پایتخت کشور ساحل عاج رفت و چند سالی در آنجا به تبلیغ دین و ترویج مذهب پرداخت. سپس به بیروت منطقه ضاحیه آمد و به شرکت در دروس آیت الله سیدمحمدحسین فضل الله، تدریس علوم دینی، تألیف و امامت جماعت و تبلیغ دین در شهرها و کشورهای مختلف پرداخت. ایشان بیش از ۴۰ سال از عمر شریف خویش را به خدمت به اسلام و تشیع اختصاص داد.^۲

از تألیفات چاپی اوست:

۱. صلح الامام الحسن
۲. اثبات الهلال
۳. الاسرة فی مجتمعنا الاسلامی
۴. الهجرة الی الغرب
۵. التعرب بعد الهجرة
۶. انسانية الانسان، من یصنعها و کیف؟
۷. ادبیات وأسس النقد و الحوار

آن مرحوم در ۷۵سالگی در روز سه شنبه ۲۲ ذی القعدة الحرام ۱۴۴۱ق/ ۲۴ تیرماه سال ۱۳۹۹ در بیروت

۱. با سپاس از استاد عبدالمجید ناصری داوودی.

۲. عباس علی الموسوی، علماء نفور الاسلام، ج ۲، ص ۵۸۹-۵۹۱.

بدرود حیات گفت و پیکرش صبح روز پنجشنبه پس از نماز آیت الله سید محمد علی امین در قبرستان عمومی شقراء به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام اکرم یزبک

مرحوم حجت الاسلام و المسلمین شیخ اکرم یزبک از علمای بعلبک لبنان بود. فقیه سعید در سال ۱۳۶۰ ق (۱۳۲۵ ش/ ۱۹۴۱ م) در روستای نحلّه از توابع شهر بعلبک در جنوب لبنان زاده شد و پس از تحصیلات نخستین در بعلبک در سال ۱۳۹۰ ق/ ۱۹۷۰ م به تحصیل علوم دینی روی آورد و مقدمات را در برج حمود نزد شیخ عبدالمنعم مهتا و شیخ احمد کورانی آغاز کرد. سپس در اواخر سال ۱۹۷۱ م به نجف اشرف مهاجرت کرد و سطوح عالیّه را نزد آیات عظام: سید محمد رضا خراسان، سید مهدی خراسان، سید محیی الدین غریفی، سید عبدالصاحب حکیم، سید محمد حسین حکیم و سید علاء الدین بحر العلوم آموخت. سپس در دروس خارج آیات عظام: آقای خویی، آقای سید محمد روحانی و شهید سید محمد باقر صدر شرکت و مبانی علمی اش را استوار کرد. در سال ۱۴۰۲ ق به لبنان بازگشت و در بیروت مستقر شد و در «معهد الشهد الاوّل» به تدریس پرداخت. پس از هجوم اسرائیل به بیروت به بعلبک آمد و در خانه اش به تدریس علوم دینی پرداخت. همچنین به تألیف و تبلیغ دین در شهرهای اطراف اشتغال داشت. او در بعلبک یکی از علمای مطرح و معروف بود و با وجود کبر سن و علو مقام به شهرهای: علی النهری، حوش الرافقه و شعث می رفت و از مبانی دین و مذهب را تعریف و ترویج می کرد.^۳

از آثار او کتاب مطاعن در ۲ جلد است.

وی در ۷۹ سالگی در روز پنجشنبه ۲ ذی الحجة الحرام سال ۱۴۴۱ ق (۲ مردادماه سال ۱۳۹۹ ش) بدرود حیات گفت و پیکرش صبح جمعه در قبرستان روستای نحلّه از توابع بعلبک به خاک سپرده شد.

آیت الله ناصری

حضرت مستطاب آیت الله آقای حاج شیخ محمد باقر ناصری یکی از علمای مشهور عراق بود. فقیه سعید در سال ۱۳۵۱ ق (۱۳۱۱ ش/ ۱۹۳۱ م) در ناصریه در استان ذی قار عراق در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله حاج شیخ عباس خویبرای یکی از علمای مشهور ناصریه بود. وی مقدمات و ادبیات را نزد پدر بزرگوارش و شیخ حسن مطر آموخت و در سال ۱۳۶۵ ق (۱۳۲۵ ش) به نجف آمد و

۳. عباس علی الموسوی، علماء نفور الاسلام، ج ۱، ص ۶۵-۶۶.

ادبیات را نزد شیخ جعفر آل راضی، شیخ علی بحرینی و شیخ عبدالله شرقی تکمیل کرد. سطوح را نیز نزد حضرات آیات: شیخ محمدامین زین الدین، شیخ علی زین الدین، سید محمد جمال هاشمی، سید عبدالکریم کشمیری، سید سعدون بجاج، شیخ عبدالمنعم فرطوسی و شیخ محمد تقی جواهری آموخت. پس از آن در دروس آیات عظام: آقای حکیم، آقای خویی و شهید سید محمد باقر صدر شرکت کرد. ایشان که تحت تأثیر مبانی فکری و سیاسی شهید صدر قرار گرفته بود، رهنمودهای استاد شهیدش را در زندگی سیاسی خود و افراد پیرامونش به کار می‌بست و در شهر ناصریه جوانان را با افکار شهید صدر آشنا کرد.

وی بعد از وفات والد بزرگوارش در سال ۱۳۸۷ ق (۱۹۶۷ م) به زادگاهش بازگشت و جانشین پدر در اقامه جماعت و تبلیغ دین شد و «جمعية التضامن الاسلامی» را تشکیل داد. همچنین مجله التضامن الاسلامی را تأسیس کرد و مقالات فراوانی در آن نگاشت. در سال ۱۳۹۹/م ۱۳۹۹ ق از عراق خارج شد و به شام رفت. پس از چندی به قم آمد و مبارزه خود را با رژیم بعثت عراق با تشکیل «جماعة العلماء العراقيين» آغاز کرد. به شهرهای زیادی سفر کرد و سخنرانی‌های متعددی علیه رژیم عراق داشت تا آنکه در سال ۱۹۹۵ م / ۱۳۷۴ ش به لندن رفت و مجاهدات خود را گسترش داد. پس از سقوط رژیم بعث در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۲ به عراق بازگشت و در ناصریه منشأ خدمات علمی و دینی و اجتماعی فراوان شد. او در این سال‌ها به اقامه جمعه و جماعت، خطابه، تألیف و تدریس پرداخت و خانه‌اش محل گشایش امور دینی و اجتماعی مردم بود و رساله عملیه‌اش به چاپ رسید.

آثار چاپی‌اش عبارتند از:

۱. جامع الاحکام لمهمات الحلال و الحرام (۲ ج، رساله عملیه)
۲. التعلیقة على العروة الوثقی
۳. تكملة وسیلة النجاة
۴. الاجتهاد و التقليد
۵. اللثالی الحسان فی تفسیر القرآن (۲ ج، بقیه اجزای آن مخطوط است)
۶. مع الامام علی (ع) فی عهده لمالک الاشر
۷. مع الرسول الاعظم (ص) فی حکمه و وصایاه
۸. دراسات فی التاريخ الاسلامی
۹. علی و نظام الحكم فی الاسلام
۱۰. من معالم الفكر السياسي فی الاسلام
۱۱. الاسلام والتحدیات المعاصرة
۱۲. مختصر مجمع البیان (۳ ج)
۱۳. الدین طریق السعادة

۱۴. قصتی مع صدیق مشکک

۱۵. فکاک الرقاب فی مکفّرات الذنوب و المنجیات من العذاب

۱۶. مطوّلات العمر و ضمانة حسن الخاتمة

۱۷. حرز التاج (العهد السبعة السليمانية)

۱۸. الروائق فی حياة الامام الصادق (ع)

۱۹. مرشد الصائم

۲۰. فی رحاب شهر رمضان

آثار مخطوطش عبارتند از:

۱. شرح كفاية الاصول

۲. الردّ علی ابن تیمیه (در کتاب الفرقان)

۳. الردّ علی علی الوردی (در کتاب وعاظ السلاطين)

۴. الردّ علی محمد ثابت المصری (در کتاب الجولة فی الشرق الاوسط)

۵. الردّ علی کتاب: الشيوعية لانعراض الدين

۶. ترجمة بعض فلاسفة اليونان

۷. ترجمة المحقق الخواجة نصيرالدين الطوسي

۸. دورة الاصول

آن مرحوم در حدود ۹۰ سالگی در نجف اشرف در روز چهارشنبه ۸ ذیحجه الحرام سال ۱۴۴۱ ق (۸ مردادماه ۱۳۹۹ ش) بدرود حیات گفت.

دفتر آیت الله سیستانی در پیام تسلیت خویش نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

فضيلة العلامة الشيخ محمد مهدي الناصري و دام توفيقه.

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

و بعد: فقد تلقى سماحة السيد السيستاني (دام ظلّه) بمزيد من الاسى والأسف نبأ وفاة

والدكم المعظم العلامة الحجة الشيخ محمد باقر الناصري (طيب الله ثراه) بعد عمر مدید

حافل بمقارعة الظالمين و ترويح الدين و خدمة المومنين. و انّ سماحته (دام ظلّه) اذ

يعزيكم و سائرا سرتكم الكريمة و جميع محبّي الفقيده السعيد في هذا المصاب الفادح

فانه يسأل الله عزّوجل و سائر ذويه الصبر و السلوان. و لا حول و لا قوة الا بالله العلي العظيم.

مكتب السيد السيستاني

۹ ذی الحجة ۱۴۴۱

آیت الله ربانی بیرجندی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمد ابراهیم ربانی بیرجندی عالم مشهور استان خراسان جنوبی بود. وی در سال ۱۳۴۶ق (۱۳۰۶ش) در روستای مهمویی از توابع بیرجند زاده شد. پدرش حجت الاسلام حاج شیخ محمد علی ربانی و جدش حجت الاسلام حاج شیخ محمد رضا ربانی مهمویی بود. وی پس از تحصیل مقدمات نزد پدرش و آقای رضوانی مهمویی در سال ۱۳۲۵ش رهسپار قم شد و ادبیات را نزد آیت الله حاج شیخ عباس ایزدی نجف آبادی، مطول را نزد آیت الله شیخ اسد الله نوراللهی نجف آبادی و سطوح عالیہ را نزد حضرات آیات: شهید صدوقی، آقا موسی صدر، شیخ علی پناه اشتہاردی و سلطانی طباطبایی آموخت. در سال ۱۳۲۹ رهسپار نجف اشرف شد و در محضر آیات عظام: آقای شاهرودی، حکیم و میرزا حسن بجنوردی حضور یافت و مبانی علمی اش را استوار کرد و تقریرات دروس آنان را نگاشت. وی از آقایان: شاهرودی، بجنوردی و سید عبد الله شیرازی به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد. در سال ۱۳۴۵ش به امر آیت الله شاهرودی به زادگاهش بازگشت و به خدمات علمی و دینی پرداخت. تدریس، تألیف، اقامه جمعه و جماعت در مسجد الرسول بازار، خطابه و منبر، رسیدگی به امور مردم، روشنگری و ساماندهی تظاهرات و اعتراضات مردم علیه رژیم ستمشاهی از جمله خدماتش بود. وی پیش از پیروزی انقلاب اسلامی نیز اقامه نماز جمعه می کرد و رهبری مبارزات مردم را بر عهده داشت. پس از پیروزی انقلاب نیز امامت جمعه شهر را بر عهده داشت و دو کارخانه صابون سازی و لاستیک سازی کویر تیر را احداث کرد. چند سالی هم در تهران در دیوان عالی کشور و شورای عالی قضایی به کار قضاوت پرداخت، اما با اصرار مردم به زادگاهش بازگشت و به خدمات علمی و دینی و اجتماعی اش در کمال زهد، قناعت و سادگی ادامه داد. وی از آیات عظام نجف اجازات متعدد اجتهاد و امور حسبیه و از آیات: شیخ آقا بزرگ تهرانی و شیخ محمد رضا طبسی نجفی اجازه روایت داشت.

از آثار چاپی اوست:

۱. وجیزة فی ولاية الفقیه
۲. الاجتهاد و التقلید
۳. الحاشیة علی العروة الوثقی
۴. منهاج الملامسه (درباره ازدواج)
۵. شب چراغ
۶. کتاب ارث

۷. نور علی نور (تفسیر سوره نور)

۸. ندای رحمت (درباره ادعیه و اذکار)

۹. شمیم بهشت

آن مرحوم در ۹۳ سالگی در روز جمعه ۲۴ مردادماه سال ۱۳۹۹ (۲۴ ذیحجه الحرام ۱۴۴۱) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از نماز حجت الاسلام و المسلمین سیدعلیرضا عبادی امام جمعه بیرجند در روستای مهمویی به خاک سپرده شد. در سوگ فقدان وی بازار بیرجند تعطیل و پیام‌های متعدد تسلیت از سوی مقامات استان صادر شد.

عبدالکریم پالاتزی

مرحوم استاد دکترفرانچسکو (عبدالکریم) پالاتزی یکی از مبلغان تشیع در ایتالیا بود. وی حدود ۳۰ سال پیش (۱۹۹۰م) به مذهب تشیع گروید و نام عبدالکریم را برای خویش برگزید. او در سال ۲۰۰۹م (۱۴۳۰ق) به عنوان نخستین رئیس کنفدراسیون اسلامی شیعیان ایتالیا برگزیده شد و در سال گذشته (۲۰۱۹م/۱۴۴۰ق) مراسم تجلیل از وی در شهر میلان در مرکز فرهنگی امام علی (ع) به پاس خدماتش به اسلام و تشیع برگزار شد.

سرانجام بر اثر یک بیماری سخت در ۸۰ سالگی در روز جمعه ۱۹ مردادماه سال ۱۳۹۹ (۱۹ ذی الحجه الحرام ۱۴۴۱ق) بدرود حیات گفت.

حجت الاسلام موسویان

مرحوم حجت الاسلام و المسلمین آقای حاج سیدعباس موسویان یکی از فضیلاتی نامی حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در روز دوشنبه ۲ خرداد ۱۳۳۹ ش (۲۷ ذی القعدة ۱۳۷۹ق) در عجب شیراز توابع مراغه زاده شد. پس از اتمام دوره دبیرستان در سال ۱۳۵۴ش به تبریز آمد و در هنرستان صنعتی در رشته برق به ادامه تحصیل پرداخت و در سال ۱۳۵۸ وارد دانشگاه شد. با تعطیلی دانشگاه در سال ۱۳۶۰ش به قم آمد و به تحصیل علوم دینی پرداخت. سطوح عالی به نزد حضرات آیات: وجدانی فخر (شرح لمعه)، دوزدوزانی و پایانی (مکاسب)، اعتمادی (رسائل)، ستوده (کفایه) فراگرفت و پس از آن در درس خارج آیات عظام: میرزا جواد تبریزی، وحید خراسانی، فاضل لنکرانی و هاشمی شاهرودی

حاضر شد و بهره‌های فراوان برد. در سال ۱۳۸۲ موفق به کسب مدرک دکترای تفسیر و علوم قرآنی از حوزه علمیه قم شد. وی همزمان به تحصیل در رشته اقتصاد نظری در دانشگاه مفید پرداخت و پس از اخذ لیسانس به دانشگاه شهید بهشتی رفت و فوق لیسانس و دکترای فقه اقتصادی را در سال ۱۳۸۴ دریافت کرد. در طول حیات علمی خویش پُست‌ها و مناصب گوناگون فقهی و اقتصادی همچون: مدیریت گروه فقه اقتصادی مرکز جهانی علوم اسلامی، مدیریت گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، عضویت شورای فقهی بانک مرکزی، عضویت کمیته فقهی بورس، استادی دانشگاه امام صادق (ع) و عضویت انجمن اقتصاد اسلامی را بر عهده گرفت. در حوزه علمیه قم نیز به تدریس و تألیف اشتغال داشت و سردبیر فصلنامه اقتصاد اسلامی بود. او جایزه دومین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و جایزه کتاب سال حوزه علمیه قم را نیز دریافت کرد.

آثارش عبارتند از:

۱. پس انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی
۲. بانکداری اسلامی
۳. کلیات نظام اقتصادی اسلام
۴. ربا و مسائل عصر حاضر
۵. پول و نظام‌های پولی
۶. فلسفه اقتصاد اسلامی
۷. بهره یا ربا
۸. آشنایی با بازار سرمایه
۹. ابزارهای مالی اسلامی (صکوک)
۱۰. تجربه بانکداری بدون ربا در ایران
۱۱. معاملات بانکی از دیدگاه مراجع تقلید
۱۲. دین و اقتصاد
۱۳. بانکداری در آینه شریعت
۱۴. فرهنگ اصطلاحات فقهی و حقوقی معاملات
۱۵. احکام فقهی بانکداری بدون ربا
۱۶. بانکداری بدون ربا از نظریه تا عمل
۱۷. پس انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی
۱۸. مجموعه مقالات (در مجله اقتصاد اسلامی، پژوهش‌های اقتصادی و فقه اهل بیت)
۱۹. بانکداری اسلامی، مبانی نظری و تجارت عملی

آن مرحوم در ۶۰ سالگی در روز یکشنبه ۱۹ مردادماه سال ۱۳۹۹ ش (۱۹ ذی‌الحجّة الحرام ۱۴۴۱ق)

درگذشت و پیکرش صبح روز دوشنبه در حجره ۱۷ صحن امام رضا (ع)، صحن اتابکی حرم حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

مقام معظم رهبری در سوگ وی چنین نگاشت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درگذشت جناب حجت الاسلام آقای سیدعباس موسویان (رحمة الله عليه) را به بازماندگان مکرم ایشان و نیز به شاگردان و همکاران و ارادتمندان این روحانی ارزشمند تسلیت عرض میکنم. ایشان از متخصصان فقه اقتصادی و صاحب نظر در بانکداری اسلامی و دیگر مسائل مالی فقه بودند و فقدان ایشان ضایعه است. از خداوند رحمت و مغفرت و علودرجات برای آن فقید و صبر و آرامش و اجر برای بازماندگانشان مسألت میکنم.

سیدعلی خامنه‌ای

۲۰ مرداد ۱۳۹۹

آیت الله نبوی

مرحوم آیت الله آقای حاج سیدحسینعلی نبوی یکی از علمای مشهد مقدس بود. فقید سعید در روز دوشنبه ۲۳ جمادی الثانی سال ۱۳۵۱ق (۲ آبان ۱۳۱۱ش) در بهشهر در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم آیت الله حاج سیدمحسن اشرفی (م ۱۳۷۳ق) از شاگردان آیات عظام: آخوند خراسانی و سیدمحمد کاظم یزدی بود. وی در سال ۱۳۱۸ش با مهاجرت مرحوم والدش به نجف اشرف رفت و در اوان نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد. ادبیات را نزد علامه مدرّس افغانی و سطوح عالیّه را نزد اساتیدی چون: آیت الله شیخ مجتبی لنگرانی، پدر بزرگوارش و آیت الله سیدمحمد روحانی فراگرفت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: آقای خوبی، روحانی و میرزاهاشم آملی شرکت کرد و تقریرات دروس آنان را نگاشت و همزمان به تدریس سطوح هم پرداخت. او این درس‌ها را با آقایان: سیدعلاءالدین بحرالعلوم، شیخ محمدرضا جعفری، شیخ نصرالله شاه‌آبادی و شیخ عباس عباس‌نژاد مباحثه می‌کرد. وی در سال ۱۳۴۰ش به ایران آمد و پس از درخواست آیت الله کوهستانی به بندرگز رفت و در مسجد جامع به اقامه جماعت، بیان احکام، تفسیر قرآن، توسعه مسجد جامع، ایجاد کتابخانه، دعوت از خطبای مشهور کشور و تشکیل کلاس‌های عقاید برای جوانان پرداخت.

در سال ۱۳۵۷ ش به تهران آمد و به همکاری با آقایان: اخوان جعفری، سیدمرتضی نوری و حاج شیخ هادی امینی در مؤسسه جهانی خدمات اسلامی پرداخت. از جمله فعالیت های ایشان در این مؤسسه پاسخگویی به نامه ها و مکاتبات افراد مختلف از سراسر جهان بود. در سال ۱۳۶۵ ش به مشهد مقدس رفت و انزوا و عبادت را برگزید و در خانه به تدریس سطوح و بیان تفسیر برای همسایگان خویش پرداخت. مرحوم نبوی اخوالزوجه آیت الله میرزاهاشم آملی و داماد آیت الله شیخ علی محمد بروجردی بود. صفای نفس و جاذبه اخلاقی از ویژگی های بارز ایشان بود.

از جمله آثارش بخشی از تقریرات درس اصول آیت الله خویی و بخشی از تقریرات درس اصول آیت الله روحانی است.

سرانجام در ۸۸ سالگی در روز چهارشنبه ۱۸ تیرماه سال ۱۳۹۹ (۱۶ ذی القعدة ۱۴۴۱ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش در روز شنبه ۲۱ تیرماه (۱۹ ذی القعدة) پس از نماز حجت الاسلام والمسلمین آقای سید محمد مجتبی در رواق حضرت زهرا (طبقه زیرین صحن آزادی) در پایین پای حضرت رضا (ع) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام عباسی زنجانی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین آقای شیخ محمد مسعود عباسی زنجانی یکی از فضلاء حوزه علمیه قم بود. فقیه سعید در سال ۱۳۵۰ ش (۱۳۹۱ ق) در زنجان در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ قربانعلی عباسی و مادرش صبیبه آیت الله سیدسجاد موسوی زنجانی بوده است. وی در سال ۱۳۶۹ ش به قم آمد و سطوح را نزد اساتیدی چون حضرات آیات: وجدانی، فخر، پایانی، اعتمادی، حسینی قزوینی و موسوی تهرانی فراگرفت. پس از آن در درس آیات عظام: بهجت، سبحانی، وحید خراسانی، جوادی آملی و سیدعزالدین زنجانی (در مشهد مقدس) حاضر شد و بهره های فراوان برد و همزمان به تدریس و تألیف اشتغال داشت. وی با پشتکاری ستودنی اغلب متون درسی حوزه را به فارسی درآورد و با وجود بیماری (تومور مغزی) سختی که داشت، از پای ننشست و از تمام وقت خویش برای تدریس و تألیف بهره برد.

آثارش عبارتند از:

۱. ترجمه و شرح مبادی العربیة (۴ ج، با همکاری حجت الاسلام علی شیروانی)

۲. ترجمه و شرح شرح لمعه (۷ ج، با همکاری علی شیروانی)

۳. ترجمه تفسیر اصفی (فیض کاشانی)

۴. شراب سربه مهر (۴ ج، ترجمه اسفغان)

۵. ترجمه جواهر الکلام (بخش دیات، ۲ ج)

۶. ترجمه و شرح بدایة الحکمة (۲ ج)

۷. ترجمه و شرح نهاية الحکمة (۳ ج)

۸. ترجمه و شرح رسائل (۳ ج)

۹. ترجمه و شرح مکاسب (۱۰ ج)

۱۰. ترجمه و شرح کفایه (۲ ج)

۱۱. شناخت قرائات قراء سبعة

آن مرحوم در ۴۹ سالگی بر اثر بیماری تومور مغزی در روز دوشنبه ۲۷ مردادماه سال ۱۳۹۹ ش (۲۷ ذی الحجة الحرام ۱۴۴۱ق) بدرود حیات گفت و پیکرش در قبرستان بهشت معصومه به خاک خفت.

حجت الاسلام شیخ نوح مانی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین شیخ نوح مانی یکی از مبلغان نستوه تشیع در جنوب سنگال بود. فقید سعید بنیان‌گذار پیروی از تشیع در منطقه کاسامانس در جنوب کشور سنگال بود. وی پس از تحصیل در نجف اشرف، سوریه و لبنان به کشورش بازگشت و بیش از چهل سال به تبلیغ دین و مکتب اهل بیت اشتغال داشت. وی با اقامه جماعت در مسجد الرسول و تدریس در مدرسه الرسول الاعظم در شهر زیگن‌شور شاگردان فراوانی تربیت کرد که اکنون در شهرها و مناطق اطراف به تبلیغ دین اشتغال دارند. به دلیل حسن خلق و خدمات ارزنده‌ای که در آن منطقه داشت، مردم احترام خاصی برایش قائل بودند.

وی در ۲۸ مردادماه سال ۱۳۹۹ (۲۸ ذی الحجة الحرام ۱۴۴۱ق / ۱۸ آگوست ۲۰۲۰م) درگذشت و پیکرش با حضور صدها نفر از علاقمندان در قبرستان شهر زیگن‌شور به خاک سپرده شد.

آیت الله نبوی مازندرانی

مرحوم آیت الله حاج سید حسن نبوی چاشمی یکی از فضیلا مشهور حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در روز جمعه ۲۰ اسفندماه سال ۱۳۳۳ ش (۱۷ رجب الخیر ۱۳۷۴ق) در روستای قادیکلا از توابع قائم شهر

مازندران زاده شد و پس از تحصیلات نخستین در ۱۵ سالگی (۱۳۸۴ق) به تحصیل علوم دینی روی آورد و راهی قم شد. ادبیات عرب را نزد حاج سید جواد طالقانی، قوانین را نزد آیت الله حاج شیخ حسن تهرانی و شرح لمعه را نزد ابوالزوجه اش مرحوم آیت الله سید محمود دهرسخی آموخت. سطوح عالیّه را هم نزد آیات عظام: شیخ محمد حسین صدقی مازندرانی (رسائل، مکاسب و تفسیر صافی)، حاج شیخ اسماعیل صالحی مازندرانی (ج ۱ کفایه)، شیخ محمد حسین موحد حججی (ج ۲ کفایه)، آیت الله شیخ یحیی انصاری شیرازی (فلسفه) فراگرفت. پس از آن در دروس خارج حضرات آیات: حاج سید تقی طباطبایی قمی، میرزا جواد تبریزی، شیخ راضی تبریزی، میرزاهاشم آملی، سید علی فانی اصفهانی و سید محمد روحانی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. او بیش از همه به دو استاد بزرگوارش: روحانی و قمی دل بسته بود و با جدیت تمام در جلسات استفتاء و درس های آن دو فقیه بزرگوار شرکت می کرد و ایشان هم توجه خاصی به مرحوم نبوی داشتند. او علاوه بر این، به تدریس سطوح عالیّه و خارج فقه و اصول و عقاید نیز اشتغال داشت و شاگردان فراوانی به خصوص از طلاب و فضلاء احسا و قطیف تربیت کرد. جناب حجت الاسلام شیخ منصور جشی قطیفی می نویسد:

ایشان یکی از شاگردان مبرز مرحوم آیت الله روحانی بود و در ترتیب و تنظیم رساله ایشان اشراف تام داشت و در مجلس درسش نیز، استاد احترام ویژه برایش قائل بود و از ارکان جلسه استفتاء ایشان به شمار میرفت. آن مرحوم تقریباً در تمام درس ها و جلسات علمی مرحوم آیت الله قمی هم به طور روزانه تابستان و زمستان حضوری جدی داشت و مورد توجه ویژه معظم له بود. این حقیر نیز در مجلس درسش، در میان شاگردان زیاد وی، خصوصاً طلاب قطیفی توفیق حضور داشتم، خصوص اینکه ایشان به زبان عربی با تسلط کامل تدریس می فرمود.

از آثار اوست:

۱. کتاب الصلاة
۲. کتاب الزکاة
۳. کتاب الحج
۴. کتاب الاجارة
۵. دوره کامل اصول
۶. تقریرات دروس آیت الله آملی
۷. تقریرات دروس آیت الله روحانی
۸. تقریرات دروس آیت الله قمی

آن مرحوم در ۶۵ سالگی بر اثر سکت مغزی در روز جمعه ۲۷ شوال المکرم ۱۴۴۱ق (۳۰ خردادماه ۱۳۹۹) بدرود حیات گفت و پیکرش در روز چهارشنبه پس از نماز آیت الله سید مهدی روحانی بر آن به نجف اشرف منتقل و در وادی السلام در جوار قبور متبرکه هود و صالح (علیهما السلام) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام رشیدپور

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین عبدالمجید رشیدپور یکی از چهره‌های نام‌آشنای فن تربیت و اخلاق خانواده بود. فقید سعید در سال ۱۳۰۳ ش (۱۳۴۳ق) در شهر ولادی قفقاز زاده شد. خانواده وی اصالتاً تبریزی بودند که برای تجارت به روسیه مهاجرت کرده بودند. در نوجوانی به تهران آمد و تحت تربیت مادرش به تحصیلات پرداخت. ادبیات را نزد مرحوم آیت‌الله سیدمهدی لاله‌زاری آموخت. در سال ۱۳۲۵ ش به قم آمد و سطوح عالی‌ه را نزد حضرات آیات: بهجت، حاج آقا مرتضی حائری، سلطانی طباطبایی، تفسیر و فلسفه را در محضر علامه طباطبایی و دروس عالی فقه و اصول را در محضر آیات عظام: آقای بروجردی، حجت، امام خمینی و آقای شریعتمداری فراگرفت و همزمان به نگارش مقالات تربیتی در مجله مکتب اسلام پرداخت و نامش در زمره فضلاء حوزه علمیه قم طنین افکند. او برای پیگیری اهداف تربیتی خویش به تهران آمد و لیسانس روانشناسی و علوم تربیتی را از دانشگاه تهران دریافت کرد. ایشان با همکاری استاد رضا روزه در دبیرستان توفیق و مرحوم حاج شیخ عباسعلی اسلامی در جامعه تعلیمات اسلامی نسلی از جوانان متدین و متعهد را پرورش داد. پس از پیروزی انقلاب به همکاری مجدانه با وزارت آموزش و پرورش روی آورد و انجمن اولیاء و مربیان و مجله پیوند را احداث کرد و صدها مقاله و ده‌ها کتاب اخلاقی و تربیتی نگاشت. وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۶ از او تقدیر و تجلیل کرد و جشن‌نامه‌ای به نام معلم محبوب نیز منتشر شد.

آثارش عبارتند از:

۱. چرا رنج می‌بریم؟
۲. تعادل و استحکام خانواده
۳. آموزش خانواده (آشنایی با تعلیم و تربیت اسلامی با تأکید بر روش‌ها)
۴. راه تربیت
۵. رشد عقلی
۶. دیباجه‌ای بر مدیریت اسلامی
۷. تربیت کودک از دیدگاه اسلام
۸. رشد اجتماعی از نظر اسلام
۹. مبانی اخلاق اسلامی
۱۰. چگونه می‌توان تربیت کرد؟
۱۱. چگونه باید تربیت کرد؟

۱۲. مراحل ازدواج در اسلام

۱۳. روش های تربیتی

۱۴. پرورش های اخلاقی

۱۵. مجموعه مقالات (در مجله: مکتب اسلام و پیوند)

آن مرحوم در ۹۵ سالگی در روز جمعه ۸ شهریورماه سال ۱۳۹۸ ش (۲۸ ذی الحجة ۱۴۴۰ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش صبح روز شنبه ۹ شهریورماه پس از نماز حجت الاسلام و المسلمین سیدحسن افتخارزاده سبزواری در باغ طوطی حرم حضرت عبدالعظیم (ع) به خاک سپرده شد.

آیت الله علم الهدی

حضرت مستطاب آیت الله آقای حاج سید عبدالجواد علم الهدی، یکی از علمای مشهور تهران بود. فقیه سعید در سال ۱۳۴۹ ق (۱۳۰۹ ش) در مشهد مقدس در بیت علم و فضیلت و فقاہت زاده شد. پدر بزرگوارش آیت الله سید علی علم الهدی (م ۲۵ محرم الحرام ۱۳۹۳ ق) از شاگردان آیات عظام: حاج آقا حسین قمی، میرزای نائینی و سید ابوالحسن اصفهانی، فرزند آیت الله سید محمد حسین نجفی (م ۱۹ رمضان ۱۳۳۹ ق) از شاگردان آیات عظام: سید اسماعیل صدر، آخوند خراسانی و سید محمد کاظم یزدی، فرزند آیت الله سید عبدالجواد رضوی از شاگردان آیات عظام: میرزا حبیب الله رشتی، شیخ راضی نجفی و سید علی شوشتری، فرزند آیت الله میرزا عبدالکریم، فرزند آیت الله میرزا عبدالجواد (م ۱۲۴۶ ق) فرزند آیت الله العظمی میرزا مهدی خراسانی (م ۱۲۱۸) یکی از مهدی اربعه و معروف به شهید رابع و از اعظام و افاضل تلامذه و حیدر بهبهانی بوده است.^۵ ادبیات را نزد ادیب نیشابوری، شرح لمعه را نزد آیت الله سید احمد مدرس یزدی و علم کلام را نزد پدر بزرگوارش آموخت. در سال ۱۳۳۰ ش به قم آمد و سطوح عالیہ را نزد آیات عظام: حاج شیخ مرتضی حائری و سید محمد باقر سلطانی طباطبایی فراگرفت. پس از آن در درس آیات عظام: بروجردی، امام خمینی، اراکی و گلپایگانی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. او در سال ۱۳۴۸ ش به تهران آمد و به خدمات علمی، دینی و اجتماعی مانند: تأسیس مدرسه علمیه القائم، خیریه ایتام حضرت فاطمه (س)، درمانگاه القائم، تدریس سطوح عالیہ و خارج فقه و اصول، تألیف کتب متعدد فقهی و اصولی و کلامی و مبارزه با رژیم شاه پرداخت. همچنین مکتب الرضا را در مشهد مقدس و مؤسسه تحقیقاتی آل الرسول را در قم بنیان نهاد. او یکی از شاگردان برجسته امام خمینی بود که در جریان نهضت اسلامی نامه های امام را برای علمای خراسان می برد و تقریرات دروس معظم له را نیز می نگاشت. آن مرحوم در قم، تهران و مشهد

۵. شرح حال آنان را در کتاب شهید رابع و اختران فقاہت، ج ۱، ص ۵۰ به بعد نگاشته ام.

منشأ خدمات فراوان از قبیل: رسیدگی به امور ایتام و نیازمندان، تهیه جهیزیه برای نوعرسان و تهیه خانه برای طلاب و روحانیان بود و دفتر و مدرسه اش یکی از مراکز علمی و دینی مشهور تهران به شمار می‌رفت. اخلاقی خوش، سیمایی ملیح و مجلسی شیرین داشت.

آثارش عبارتند از:

۱. رسالة الاحکام
۲. حج، تجلی‌گاه توحید
۳. تحکیم المبانی (دوره اصول فقه، ۳ ج)
۴. عقاید اسلامی در مذهب شیعه
۵. شناخت صهیونیزم بین الملل
۶. ما هی الدنيا؟
۷. الاستغفار فی الاثر
۸. النظر المختار فی الجبر و الاختیار
۹. درس‌هایی از علوم قرآن
۱۰. الصهیونیه العالمیه
۱۱. الآثار الباقیه (۳ ج، تقریرات درس صلاة آیت الله بروجردی)

آثار غیر چاپی اش عبارتند از:

۱. تقریرات بحث آیت الله بروجردی (خمس و قضا)
۲. تقریرات بحث فقه امام خمینی (طهارت)
۳. تقریرات بحث اصول امام خمینی

آن مرحوم در ۹۰ سالگی در روز پنجشنبه ۳۰ مردادماه سال ۱۳۹۹ (۳۰ ذی الحجة الحرام ۱۴۴۱ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع و نماز آیت الله امامی کاشانی بر آن در تهران، به مشهد مقدس منتقل و در روز یکشنبه پس از تشییع و نماز آیت الله حاج شیخ مصطفی اشرفی بر آن، در دارالزهد حرم مطهر امام رضا(ع) به خاک سپرده شد.

آیت الله تسخیری

مرحوم آیت الله حاج شیخ محمد علی تسخیری یکی از فضلالی نامی تهران بود. وی در روز پنجشنبه ۲۷ مهرماه سال ۱۳۲۳ ش (۲ ذی القعدة ۱۳۶۳ق) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد.

پدرش مرحوم حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ علی اکبر تسخیری تنکابنی از فضایل نجف بود. وی تحصیل علوم دینی را از منتدی النشر آغاز کرد و ادبیات و سطوح را از حضرات آقایان: شیخ عبدالمهدی مطر، سیدهادی فیاض و شیخ محمدرضا مظفر آموخت. پس از آن در سال ۱۳۴۱ وارد کلیه الفقه شد و از اساتیدی مانند آقایان: سیدمحمدتقی حکیم، شیخ محمدتقی ایروانی، شیخ محمدکاظم شمشاد، دکتر عبدالرزاق محیی الدین و دکتر ضیاء الدین ابوالحبت بهره برد و به دریافت لیسانس فقه در سال ۱۳۴۷ش با موضوع «استحسان مقایسه‌ای» با راهنمایی دکتر محیی الدین نائل آمد. سپس سطوح عالیّه را نزد آیات عظام: میرزا جواد تبریزی، شیخ کاظم تبریزی، سیدمحمد رجایی، شیخ مجتبی لنکرانی و شیخ صدرا بادکوبه‌ای آموخت. پس از آن در درس خارج آیات عظام: خوبی، شهید سیدمحمدباقر صدر و آیت الله سیدمحمدتقی حکیم حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. در آن سال‌ها ذوق ادبی اش با مطالعه دواوین شعرای معاصرش همچون: مصطفی جمال الدین، شیخ احمد وائلی و شیخ عبدالمنعم فرطوسی شکوفا شد و در مناسبت‌ها و مراسم ادبی شرکت می‌کرد و شعری سرود. در سال ۱۳۴۳ش (۱۹۶۴م) وارد حزب الدعوة الاسلامیه شد و به مبارزه با رژیم بعث برخاست که در نتیجه آن در محرم سال ۱۳۴۷ش دستگیر و به زندان قصر النهایه بغداد منتقل شد که با وساطت علمای نجف آزاد شد و به کویت مهاجرت کرد. پس از ۹ ماه اقامت در آنجا در سال ۱۳۴۹ به قم آمد و در درس‌های آیات عظام: گلپایگانی، شریعتمداری، میرزاهاشم آملی و وحید خراسانی و دروس فلسفه استاد شهید مطهری شرکت کرد. البته در کنار تحصیل به تدریس، تألیف، تبلیغ، اداره مجله الهادی و راه‌اندازی بخش عربی دار التبلیغ اسلامی نیز اشتغال داشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی بردارنده فعالیت‌هایش افزوده و پُست‌های گوناگون فرهنگی به او محوّل شد؛ مانند: ریاست مجمع جهانی اهل بیت، ریاست سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مجمع جهانی تقریب بین‌المذاهب، نماینده ایران در مجمع فقه اسلامی (جده)، مشاور فرهنگی رهبری، معاونت بین‌الملل دفتر رهبری و سازمان تبلیغات اسلامی و نماینده مجلس خبرگان رهبری (دوره سوم)، اما به دلیل کسالت از ایفای مسئولیت خویش بازماند و سرانجام در ۷۶ سالگی رخ در نقاب خاک کشید.

آثارش عبارتند از:

۱. روابط بین‌الملل در قرآن
۲. حج و آثار آن در زندگی اجتماعی
۳. نظام دولت اسلامی
۴. نظام عبادات در اسلام
۵. نظام کیفری در اسلام
۶. تعادل در اسلام
۷. درس‌هایی در اقتصاد اسلامی

۸. شناخت حقیقت
۹. به سوی خدا
۱۰. دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی ایران
۱۱. دستاوردهای اقتصادی انقلاب اسلامی ایران
۱۲. دستاوردهای فرهنگی انقلاب اسلامی ایران
۱۳. کاربرد اجتماعی زکات
۱۴. حکومت اسلامی از دیدگاه احادیث شیعه
۱۵. حقوق بشر از دیدگاه اسلامی و بین المللی
۱۶. نزدیکی اسلام و مسیحیت
۱۷. بیداری اسلامی و تبلیغات
۱۸. درباره قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۹. مبارزه انقلاب اسلامی با مفاسد اخلاقی
۲۰. ای مسلمانان به سوی وحدت
۲۱. گام‌هایی به سوی وحدت اسلامی
۲۲. از زندگانی اهل بیت (علیهم السلام)
۲۳. فعالیت‌های فقهی در مجمع الفقه
۲۴. تعادل در اسلام
۲۵. مقدمه بر کتب: التوازن بین الدنیا و الآخرة، الولاية فی القرآن، الحكومة الاسلامية، دیوان السيد محمد جمال الهاشمی، من حکم و احکام اهل البيت، الودیعة فی المصارف الاسلامية
۲۶. مجموعه مقالات در مجلات: الهادی، التوحید، رسالة الثقلین
۲۷. تعریب کتاب‌های: علل گرایش به مادی‌گری، پیامبرائی و انسان و سرنوشت، تکامل اجتماعی انسان (از شهید مطهری) اصول دین، جهان‌بینی و زندگانی اهل بیت (مؤسسه در راه حق)، تئوری شناخت و بازشناسی خود جهت بازسازی (آیت الله مصباح)، قرآن و طبیعت (دکتر مهدی گلشنی)
۲۸. تقریرات درس اساتیدش در قم و نجف:
الف) تقریر درس آیت الله خویی (فقه)
ب) تقریر درس شهید صدر (اصول. کامل)
ج) تقریر درس آیت الله وحید (اصول. کامل)
د) تقریر درس شهید مطهری (فلسفه)

آن مرحوم در ۷۶ سالگی در روز سه‌شنبه ۲۸ مردادماه سال ۱۳۹۹ ش (۲۸ ذی‌الحجّة الحرام ۱۴۴۱ق) بدرود حیات گفت و پیکرش در روز پنجشنبه تشییع و پس از نماز حضرت آیت‌الله نوری همدانی بر

آن در حرم حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد و در سوگ فقدانش پیام‌های تسلیت متعددی صادر شد.

مقام معظم رهبری در سوگ فقدانش چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

با تأثر و تأسف اطلاع یافتیم که عالم مجاهد و زبان گویای اسلام و تشیع جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ محمدعلی تسخیری (رحمه الله علیه) دار فانی را وداع گفته است. کارنامه این سرو نستوه و خستگی ناپذیر در انواع خدمات برجسته در مجامع جهانی اسلامی حقا درخشان است. عزم راسخ و دل پرانگیزه ایشان حتی بر ناتوانی‌های جسمانی در چند سال اخیر فائق می‌آمد و حضور مؤثر و برکت وی را در هر نقطه لازم و مفید استمرار می‌بخشید. مسئولیت‌ها و خدمات ایشان در داخل کشور نیز فصل جداگانه و ارزشمندی از تلاش‌های این روحانی فاضل و متعهد است. اینجانب به خاندان و بازماندگان مکرم و نیز به همه همکاران و دوستان ایشان تسلیت عرض می‌کنم و رحمت و مغفرت و رضوان الهی را برای وی مسألت می‌کنم.

سیدعلی خامنه‌ای

۲۸ مرداد ۱۳۹۹

آیت‌الله فقیه ایمانی

مرحوم آیت‌الله آقای حاج شیخ مهدی فقیه‌ایم‌ای یکی از علمای نامی اصفهان به شمار می‌رفت. وی در سال ۱۳۴۸ق (۱۳۰۸ش) در اصفهان در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت‌الله حاج شیخ محمدباقر فقیه‌ایم‌ای (م ۱۳۷۰ق) صاحب الفوز الاکبر و مادرش صبیبه محترم آیت‌الله آقا منیرالدین اصفهانی بوده است. وی ادبیات را نزد مرحوم شیخ محمدعلی معلم حبیب‌آبادی و شرح لمعه را نزد حاج شیخ محمدحسن عالم نجف‌آبادی آموخت و در سال ۱۳۲۵ش به قم آمد. سطوح عالی‌ه را نزد آیات: حاج آقا مرتضی حائری، حاج شیخ مهدی حائری و سید محمدباقر سلطانی طباطبایی و فلسفه را هم از علامه طباطبایی آموخت. مدت کوتاهی نیز در درس آیت‌الله بروجردی حاضر شد. پس از وفات پدر بزرگوارش در سال ۱۳۷۰ق (۱۳۳۰ش) به اصفهان بازگشت و به تحصیل نزد آیت‌الله خادمی، تدریس سطوح، تألیف، اقامه جماعت در مسجد امامزاده اسماعیل و خدمات اجتماعی پرداخت. وی یکی از مخالفین سرسخت عقاید انحرافی (جریان تبشیری مسیحیت و دکتر شریعتی و شهید جاوید و سید جواد غروی) در اصفهان بود. از این رو در اوایل انقلاب مورد حمله باند مهدی هاشمی قرار

گرفت و از ناحیه فک، دهان و زبان به سختی مجروح شد؛ در حدی که حتی پس از بهبودی به دلیل لکنت زبان نتوانست همچون سابق فعالیت کند و از اقامه جماعت و تدریس بازماند. پس از آن تنها به تألیف و تحقیق بسنده می‌کرد. او دارای کتابخانه‌ای نفیس و اجدادی بود که برخی از نسخه‌های خطی پدر و جدش را به کتابخانه امیرالمؤمنین (ع) نجف اهدا کرد. ایشان مؤسس کتابخانه اهل بیت و عضو هیئت مؤسس رادیولوژی مهدیه و از متولیان حسینیة اصفهانی‌های مشهد مقدس بود.

آثارش عبارتند از:

۱. ترجمه کتاب المهدی (نوشته آیت الله سیدصدرالدین صدر)
۲. الامام المهدی عند اهل السنّة
۳. مهدی منتظر را بشناسید
۴. مهدی منتظر در نهج البلاغه
۵. مهدویت از دیدگاه نهج البلاغه
۶. مهدی منتظر یا مصلح جهان
۷. موسوعة الامام المهدی (عج)
۸. ویژگی‌های حضرت مهدی (ع)
۹. امام مهدی (عج) در منابع اهل سنت تا پایان قرن دهم
۱۰. اصالت مهدویت در اسلام از دیدگاه اهل تسنن
۱۱. قیام جهانی حضرت مهدی موعود با شمشیر و امثال آن
۱۲. سلاح حضرت مهدی (ع) به هنگام قیام
۱۳. نقش زبان در سرنوشت انسان
۱۴. حق با علی است
۱۵. علی یا علی، یا شناخت علی (ع) از زبان پیامبر (ص)
۱۶. امام علی (ع) از دیدگاه خلفا
۱۷. مقدمه بر مجلدات مختلف عبقات الانوار
۱۸. شناخت امام یاراه رهایی از مرگ جاهلی
۱۹. با مردم این‌گونه برخورد کنیم
۲۰. تاریخ تشیع اصفهان از دهه سوم قرن اول تا پایان قرن دهم
۲۱. اذکار کوتاه و آثار عجیب آن
۲۲. ترجمه کتاب مؤمن: شخصیت مؤمن و حقوق و وظایف و دیگر شئون
۲۳. ترجمه مناظره مأمون الرشید با چهل نفر از علمای سنی
۲۴. مصادر حدیث من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة

آن مرحوم در ۹۱ سالگی در روز پنجشنبه ۳۰ مردادماه سال ۱۳۹۹ (۳۰ ذی الحجة الحرام ۱۴۴۱ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع و نماز آیت الله سید عبد الله ابن الرسول در تکیه کازرونی مقابل تخت فولاد به خام سپرده شد.

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی در پیام تسلیت خویش نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

رحلت عالم ربانی آیت الله آقای حاج شیخ مهدی فقیه ایمانی (رحمه الله علیه) موجب تأثر و تأسف گردید.

آن روحانی وارسته، عمر بابرکت خود را در نشر معارف نورانی اهل بیت (علیهم السلام) و دفاع از مرزهای عقیدتی و پاسخ به شبهات و روشن نمودن افکار و هدایت و ارشاد و تربیت شاگردان و تهذیب نفوس و تألیف آثار متعدد و گرانبها و ارزنده دینی گذراند.

حقیر این مصیبت را به آقایان علما و طلاب حوزه علمیه اصفهان و خاندان مکرم آن فقید سعید تسلیت عرض می نمایم و از خداوند متعال، علو درجات ایشان را مسئلت دارم.

اول محرم الحرام ۱۴۴۲

لطف الله صافی

حجت الاسلام شمس الدین

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد جعفر شمس الدین یکی از علمای نامی بیروت به شمار می رفت. فقید سعید در سال ۱۳۵۸ق (۱۳۱۸ش/ ۱۹۳۹م) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم حجت الاسلام والمسلمین شیخ عبد الکریم شمس الدین (۱۳۲۴- ۱۴۲۸ق) از شاگردان آیات عظام: آقای حکیم و آقای شاهرودی بود. وی در کودکی همراه پدر بزرگوارش به لبنان آمد و دروس ابتدایی را آموخت و در سال ۱۳۷۷ق به نجف بازگشت و به تحصیل علوم دینی روی آورد. ادبیات را نزد شیخ عبدالمهدی مطر، منطق را نزد شیخ محمدرضا مظفر، اصول الفقه را نزد شیخ کاظم شمشاد، معالم را نزد شیخ مفید، فقه و شرح لمعه را نزد شیخ محمدتقی ایروانی و شیخ علی سماکه، رسائل را نزد ایروانی، مکاسب را نزد آیات: شیخ محمدتقی جوهری و سید محمدحسین حکیم و کفایه را هم نزد سید محمدعلی اصفهانی و سید محمدحسین فضل الله آموخت. پس از آن در دروس آیات عظام: خویی و شهید سید محمد باقر صدر حاضر شد و بهره های فراوان برد. در کنار

آن در دانشکده ادبیات دانشگاه بغداد هم به تحصیل پرداخت و در سال ۱۹۷۱م به دریافت مدرک فوق لیسانس در رشته ادبیات نائل آمد. همچنین سال‌ها در دیوانیه به تبلیغ دین و در حوزه نجف هم به تدریس سطوح اشتغال داشت. از جمله شاگردانش آقایان: شهید سیدعباس موسوی، شهید شیخ راغب حرب، شیخ عبدالامیر شمس الدین، شیخ عباس نعیم، شیخ رضوان مقداد، سیدابراهیم مرتضی و سیدحسین محمود حجازی بوده‌اند. وی در سال ۱۹۷۳م به لبنان بازگشت و در قبریخا سکونت گزید و در آنجا به تدریس و تبلیغ دین پرداخت. از جمله خدماتش در آنجا تأسیس مرکز الثقافی الاسلامی و درمانگاه امام حسین (ع) بود. در سال ۱۹۷۸م به بیروت آمد و مدرسه علمیه شهید اول را بنا نهاد و به تدریس فقه، اصول و تربیت طلاب پرداخت و کتاب‌های متعددی تألیف کرد.

از آثار اوست:

۱. الوصیة و احکامها فی الفقه الاسلامی
۲. دراسات فی العقیة الاسلامیة
۳. بحوث و دراسات اسلامیة
۴. آية الخمس فی القرآن
۵. فی ظلال سورة الانفال
۶. الاسلام و المرأة و حق تقرير المصیر
۷. فاطمة الزهراء الاسوة و القدوة
۸. اقتصادنا (تلخیص و توضیح)
۹. سلسله: هل تعلم؟ (مفاهیم اسلامیة)
۱۰. سلسله الكتب المربعة (شرح و تحقیق و توضیح)

آن مرحوم در ۸۱ سالگی در روز شنبه ۱۲ ذی القعدة الحرام سال ۱۴۴۱ق (۱۴ تیرماه ۱۳۹۹ش) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از نماز برادرش حجت الاسلام و المسلمین شیخ عبدالامیر شمس الدین به نجف منتقل و در قبرستان وادی السلام به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام سیف سعید

مرحوم حجت الاسلام و المسلمین شیخ عبدالله سیف سعید از علمای مشهور تانزانیا بود. آن مرحوم در سال ۱۳۵۸ق (۱۳۱۸ش/۱۹۳۹م) در شهر لندی - در جنوب تانزانیا زاده شد. وی پس از پایان تحصیلات متوسطه در سال ۱۳۷۸ق برای تحصیل علوم دینی به شهردارالسلام رفت و روزها به کار

در کارخانه نساجی و شب‌ها به تحصیل اشتغال داشت. در سال ۱۳۸۴ ق با آیت‌الله سیدسعید اختر رضوی آشنا شد و سه سال از دروس او بهره برد. در سال ۱۳۸۷ ق رهسپار نجف اشرف شد و به دست آیت‌الله العظمی حکیم ملبس به لباس روحانیت شد و تحصیلات خود را ادامه داد. سپس به صورت نزد مرحوم آیت‌الله سیدموسی صدر رفت و مدتی در حوزه علمیه آنجا درس خواند. در سال ۱۳۹۳ ق به قم آمد و تا سال ۱۳۹۸ ق به فراگیری علوم دینی اشتغال داشت. سپس به کشورش بازگشت و به تبلیغ دین در مناطق مختلف و تدریس در سازمان بلال مسلم می‌شن پرداخت. وی در سال ۱۴۱۱ ق به خواهش علامه سیدسعید اختر به موزامبیک رفت و شعبه‌ای از سازمان بلال مسلم می‌شن را در شهر نامپولا - در شمال آن کشور تأسیس کرد و در آن منطقه به تبلیغ تشیع و تدریس علوم دینی پرداخت. در سال ۱۴۲۳ ق پس از وفات علامه سیدسعید اختر به دارالسلام بازگشت و به خدمات علمی و تبلیغی خود ادامه داد. وی از اعضای اصلی جمعیت شیعیان اثنی عشری تانزانیا و عضو مجمع جهانی اهل بیت بود و از مقبولیت عامه نزد شیعیان و مردم بومی منطقه و جمعیت خوجه برخوردار بود.

آن بزرگوار سرانجام در ۸۱ سالگی در روز شنبه ۲۳ محرم الحرام سال ۱۴۴۲ ق (۲۲ شهریور ۱۳۹۹/۱۲ سپتامبر ۲۰۲۰ م) چشم از جهان فرو بست.

حجت‌الاسلام محمودی

حضرت مستطاب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ علی اکبر محمودی دشتی (برهان) یکی از فضلاء حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در روز یکشنبه ۱۱ محرم الحرام سال ۱۳۶۵ ق (۲۵ آذر ۱۳۲۴ ش) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم آیت‌الله حاج شیخ محمد محمودی دشتی از شاگردان آیات عظام: سیدابوالحسن اصفهانی و سیدعبدالهادی شیرازی از فضلاء نامی نجف بود. وی ادبیات و سطوح را در شش سال نزد والد گرامی اش و حضرات آیات: سیدعباس خاتم یزدی و سیدکاظم حائری آموخت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: خوبی، میرزاباقرزنجانی و شهید صدر حاضر شد و مورد توجه فراوان مرحوم صدر قرار گرفت. پنج سال ملازمت او را برگزید و دروس او را به رشته تقریر درآورد. در سال ۱۳۵۰ ش به قم آمد و در دروس آیات عظام: آقای گلپایگانی و سیدکاظم حائری شرکت کرد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به کار قضاوت در بوشهر، اهواز و تهران پرداخت. با شروع جنگ تحمیلی بارها به جبهه‌های نبرد شتافت. فرزندش مصطفی را هم در سال ۱۳۶۲ ش در عملیات خیبر تقدیم کاروان شهیدان انقلاب اسلامی کرد. در سال ۱۳۷۲ ش به سفارش آیت‌الله العظمی گلپایگانی رهسپار کویت شد و در مسجد امام حسن مجتبی (ع) به اقامه جماعت و بیان احکام و تفسیر قرآن پرداخت. در سال ۱۳۸۷ ش به دنبال مواضع انقلابی اش ناچار به

ترک کویت شد و به قم بازگشت و به تدریس خارج فقه پرداخت. تهجد، ملازمت بر نوافل، مداومت بر تلاوت قرآن، اخلاق نکو و تواضع از ویژگی های بارز او بود.

آثارش عبارتند از:

۱. بررسی فقهی و حقوقی ادله اثبات دعوی
۲. تقریرات درس اصول آیت الله میرزا باقر زنجانی
۳. تقریرات درس اصول شهید صدر (از برائت تا تعادل و تراجیح)
۴. تقریرات درس فقه و اصول آیت الله سید کاظم حائری

وی در ۷۵ سالگی در روز پنجشنبه ۱۶ مرداد ماه سال ۱۳۹۹ ش (۱۶ ذی حجة الحرام ۱۴۴۰ ق) بدرود حیات گفت و بیکرش روز جمعه پس از نماز برادرش حجت الاسلام حاج شیخ جواد محمودی در قبرستان شیخان به خاک آرمید.

حجت الاسلام طویرجاوی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین سید جاسم طویرجاوی یکی از ذاکران و رایشان مشهور عراق بود که آوازه اش از عراق فراتر رفت و در سراسر کشورهای عربی طنین افکند. فقید سعید در سال ۱۳۶۵ ق (۱۳۲۵ ش / ۱۹۴۷ م) در نجف اشرف زاده شد. در نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات و سطوح را نزد استادانی چون: شیخ طه بصری و شیخ عزالدین جزایری فراگرفت، اما دل در گرو مجالس حسینی داشت و علاقه اش به این رشته باعث شد تا تمام وجهه همت خود را مصروف آن کند. به همین دلیل از نوجوانی در مجالس حاضر می شد و پیش از منابر خطبای نجف و کربلا با صدای زیبایش اشعار و مرثیه می خواند و مردم گرد او جمع می شدند و به نوای حزینش گوش می سپردند. سرانجام شیخ حسین جواد تربیت او را بر عهده گرفت و راه و رسم مرثیه خوانی، گزینش و حفظ اشعار را به او آموخت و کم کم او یکی از ذاکران و مرثیه خوانان معروف شد. از سال ۱۹۶۲ تا ۱۹۸۰ م هر سال در زیر گنبد حسینی با صدای زیبایش مرثیه می خواند و به دلیل شرکت مستمر در مجالس عزای اهل طویرج به طویرجاوی مشهور شد. همین مسئله باعث شد که بارها از طرف رژیم بعث عراق تهدید شود و آزار ببیند تا درخواست همکاری آنها را بپذیرد. امتناع او از پذیرش درخواست آنان موجب اعدام فرزندش قحطان در سال ۱۹۸۲ م شد. بعد این واقعه به کویت مهاجرت کرد و در سال ۱۹۹۰ م به ایران آمد. در این سال ها مجالس و منابرش در کشورهای عربی مشهور بود و به کشورهای: سوریه، لبنان، عربستان، کویت، بحرین، قطر و انگلیس سفر کرد و عطر حسینی را در همه جا پراکند. من خود شاهد مجلس

شورآفرین و نوای گرم و محزون وی در بین الحرمین بودم و دیدم که هزاران نفر با صوت حزین و غمگین وی می‌گریستند. وقتی منبر می‌رفت فضایی نبود که پرنشود و مجالسش بسیار با عظمت بود. او اشعار اخلاقی و اشعار مصیبت فراوانی را حفظ بود و با نوایش زمین و زمان را متأثر می‌کرد.

وی بر اثر بیماری در ۷۴ سالگی در صبح روز یکشنبه ۲۳ صفر ۱۴۴۲ ش (۲۰ مهرماه ۱۳۹۹ ش / ۱۱ اکتبر ۲۰۲۰) در کویت بدرود حیات گفت و پیکرش با تشریفات ویژه به عراق منتقل و روز دوشنبه پس از تشییع باشکوه (در ایام بیماری کرونا) در نجف و کربلا و پس از نماز حجت الاسلام و المسلمین سید حسنین المقرم در صحن شریف حسینی در مقبره شیرازی به خاک سپرده شد. در عزایش عراق غرق ماتم و اندوه شد و در کربلا دو روز عزای عمومی اعلام کردند.

حجت الاسلام ترانوری

مرحوم حجت الاسلام و المسلمین آقای شیخ موسی غوث ترانوری از علمای مشهور کشور مالی در غرب آفریقا بود. آن فقید در سال ۱۳۵۰ ق (۱۳۱۰ ش / ۱۹۳۱ م) در شهر باما کوپایتخت کشور مالی زاده شد و پس از تحصیلات متوسطه به شغل معلمی روی آورد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران به تحصیل علوم دینی علاقمند شد و در سال ۱۹۸۹ م به مدرسه اهل بیت که در شهر گانا تحت اشراف حجت الاسلام سید محمد تقی طباطبایی اداره می‌شد رفت و ادبیات عرب را فرا گرفت. سپس در سال ۱۹۹۱ م به قم آمد و در مدرسه حجتیه به تحصیل سطوح عالییه پرداخت و چند سالی هم در نجف اشرف به تحصیل اشتغال ورزید. سپس به زادگاهش بازگشت و با احداث مدارس و مراکز دینی در مناطق مختلف کشورش و تدریس و تبلیغ عمر خویش را در راه نشر معارف اسلام و تشیع سپری کرد.

وی پس از چند روز بیماری در ۸۹ سالگی در روز شنبه ۱۲ مهرماه سال ۱۳۹۹ ش (۱۵ صفر الخیر ۱۴۴۲ ق / ۳ اکتبر ۲۰۲۰ م) بدرود حیات گفت.

آیت الله العظمی صانعی

حضرت آیت الله آقای حاج شیخ یوسف صانعی یکی از مراجع تقلید حوزه علمیه قم بود. معظم له در شعبان المعظم ۱۳۵۶ ق (آبان ۱۳۱۶ ش) در روستای ینگ آباد (یا نیک شهر از توابع جرقویه در ۶۰ کیلومتری جنوب شرقی اصفهان زاده شد. پدرش مرحوم حجت الاسلام حاج شیخ محمد علی صانعی فرزند آیت الله ملا یوسف ینگ آبادی (م ۱۳۶۶ ق) از شاگردان آیات عظام: سید محمد باقر درچه ای،

میرزا حبیب الله رشتی، جهانگیرخان قشقایی و آخوند کاشی بوده است. وی در ۱۰ سالگی در اصفهان به تحصیل علوم دینی روی آورد و در مدرسه کاسه‌گران ادبیات را نزد آقایان: شیخ اسدالله نجف آبادی، سید جواد ابطحی، شیخ محمدحسن عالم نجف آبادی و شیخ عباسعلی ادیب و شرایع را نزد شیخ حیدرعلی محقق فراگرفت و در سال ۱۳۳۰ ش (۱۳۷۰ ق) به قم آمد و مغنی و شرح نظام را نزد آقایان: شیخ یدالله پورهادی و دکتر محسن جهانگیری، سطوح را نزد حضرات آیات: سید موسی صدر، شیخ مصطفی اعتمادی، شیخ جعفر سبحانی، میرزا جواد تبریزی، شیخ محمد تقی ستوده، سطوح عالی (رسائل و مکاسب) را نزد حضرات آیات: مشکینی و منتظری، کفایه را نزد آیات: سلطانی طباطبایی، میرزا محمد مجاهدی و شیخ عبدالجواد جبل عاملی و شرح منظومه را هم نزد آیت الله فکور یزدی آموخت. پس از آن در درس خارج آیات عظام: آقای بروجردی (یک سال)، شیخ عباسعلی شاهرودی، شیخ محمدعلی اراکی، شیخ محمد فکور، سید محمد محقق داماد و پیش از همه در درس فقه و اصول امام خمینی حاضر شد. ایشان مورد توجه فراوان حضرت امام قرار گرفت و تقریرات دروس معظم له را نگاشت. حضرت امام (ره) درباره وی فرموده است:

من آقای صانعی را مثل یک فرزند بزرگ کرده‌ام. آقای صانعی وقتی که سال‌های طولانی در مباحثاتی که ما داشتیم تشریف می‌آوردند، بالخصوص می‌آمدند با من صحبت می‌کردند و من حظ می‌بردم از معلومات ایشان و ایشان یک نفر آدم برجسته‌ای در بین روحانیون است و مرد عالمی است.^۷

او سال‌های طولانی به تحصیل و تدریس سطوح عالی و تألیف و تبلیغ دین اشتغال داشت و نامش به عنوان یکی از مدرسین فاضل، خوش استعداد و انقلابی در حوزه علمیه زبانزد بود. در جریان مبارزات سیاسی جامعه مدرسین علیه رژیم شاه حضور فعال داشت و نامش ذیل ده‌ها اعلامیه فضلاء حوزه علمیه قم دیده می‌شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی از سوی حضرت امام به عنوان یکی از فقهای شورای نگهبان و سپس دادستان کل کشور و نیز امام جمعه موقت قم برگزیده شد. ایشان همچنین عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و شورای عالی بازسازی مناطق جنگی بود. از سوی مردم تهران نیز به عنوان نماینده مجلس خبرگان رهبری (دوره اول) انتخاب شد و در کنار ایفای مسئولیت‌های خویش هر روز از تهران به قم می‌آمد و تدریس خویش را ادامه می‌داد. با وفات مراجع تقلید قم و نجف، رساله عملیه‌اش به چاپ رسید و به عنوان یکی از مراجع تقلید حوزه علمیه قم مطرح شد. فتاوایش در راستای گشایش مشکلات زندگی امروز انسان بر مبنای اصل عدل، نفی ظلم و اصل سهولت شریعت، عقلا نیت، کارآمدی فقه و قاعده نفی عسر و حرج بود. فتاوای ایشان گاهی با فتاوای مشهور و اجماع علمای شیعه مخالف بود، اما برای تک‌تک آنها حجت شرعی داشت. وی در کمال ساده‌زیستی زندگی می‌کرد و صفا و تواضع از خصوصیات بارزش بود. علاقه عجیبی به ساحت مقدس اهل بیت (ع)

داشت و درسوگ آنان با صدای بلند می‌گریست. خوش مجلس، خوش اخلاق و خوش سخن بود و برای خود حفاظ و حریمی قائل نبود.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. توضیح المسائل
۲. مجمع المسائل (۳ ج)
۳. استفتائات قضایی (۲ ج)
۴. استفتائات پزشکی
۵. استفتائات (فتاوی‌ای مورد نیاز افراد مقیم خارج از کشور)
۶. مناسک حج
۷. ۱۱۰ مسئله از مسائل حج
۸. ۴۰ مسئله در حج
۹. احکام حج (ویژه بانوان)
۱۰. احکام عمره مفرده
۱۱. ۷۲ مسئله از احکام عمره مفرده
۱۲. احکام تعلیم و تربیت
۱۳. احکام اعتکاف
۱۴. احکام بانوان
۱۵. احکام نوجوانان
۱۶. شهادت زن در اسلام
۱۷. چکیده اندیشه‌ها
۱۸. پندها و پیام‌ها
۱۹. عقل و عاطفه در نهضت عاشورا
۲۰. همراه آفتاب (یادمان امام خمینی)
۲۱. امام خمینی و راز احیای اجتهاد در عصر حاضر
۲۲. امام خمینی اسوه مردم و حکومت
۲۳. حدیث زندگی (داستان زندگی آفاشیخ محمدعلی صانعی)
۲۴. اندیشه‌ها
۲۵. مصباح المقلدین
۲۶. منتخب الاحکام
۲۷. التعلیقة علی العروة الوثقی

۲۸. التعليقة على تحرير الوسيلة (امام خمینی)
۲۹. الحاشية على مجمع الفائدة والبرهان (محقق اردبیلی)
۳۰. الحاشية على هداية الناسكين (صاحب جواهر)
۳۱. الحاشية على نزهة الناظر في الجمع بين الاشباه والنظائر (ابن سعید حلی)
۳۲. الحاشية على دليل الناسك (آیت الله حکیم)
۳۳. کتاب الطلاق
۳۴. کتاب القصاص
۳۵. کتاب الارث (۲ ج)
۳۶. کتاب المكاسب (ج ۱، بقیه مجلدات آن در دست تنظیم و نشر است)
۳۷. رسالة في الربا
۳۸. لباب الالباب (تعريب كتاب چکیده اندیشه‌ها)
۳۹. فقه و زندگی (۱۴ ج، واکاوی و بررسی فتاوی ایشان در ۱۳ مسئله مهم)
۴۰. سلسله الفقه المعاصر (عربی کتاب‌های فوق)
- آثار غیر چاپی اش عبارتند از:

۱. مجموعه درس‌ها، سخنرانی‌ها، مصاحبه‌ها و پیام‌های معظم له
۲. تقریرات درس فقه آیت الله بروجردی
۳. تقریرات درس فقه امام خمینی
۴. تقریرات درس اصول امام خمینی (۵ ج، آماده انتشار)
۵. رسائل فقهیه (قاعده لاضرر، قاعده فراغ و تجاوز، تقیه)

آن مرحوم در ۸۳ سالگی بر اثر بیماری و شکستگی استخوان در روز شنبه ۲۲ شهریورماه سال ۱۳۹۹ ش (۲۳ محرم الحرام ۱۴۴۲ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش صبح روز یکشنبه ۲۳ شهریورماه با حضور هزاران نفر تشییع و پس از نماز حضرت آیت الله شبیری زنجانی بر آن در مقبره جناب زکریا بن آدم اشعری در قبرستان شیخان به خاک آرمید و در سوگ فقدانش پیام‌های تسلیت فراوان از سوی مراجع تقلید صادر شد.

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی چنین نگاشت:

باسمه تعالی

انا لله و انا اليه راجعون

رحلت آیت الله مرحوم آقای حاج شیخ یوسف صانعی رحمه الله علیه، موجب تأسف و تأثر گردید.

این عالم بزرگوار، سالیان متمادی در حوزه علمیه قم با تدریس دروس خارج فقه و اصول، شاگردان بسیاری را تربیت نمود.

علاقه و اخلاص و ادب ایشان به ساحت مقدّس حضرات معصومین (علیهم السلام) به ویژه حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا (سلام الله علیها) ذخیره‌ای ارزشمند و بزرگ برای عالم قیامت ایشان خواهد بود.

فقدان ایشان را به خاندان محترم و آقازادگان مکرم و شاگردان آن فقید سعید تسلیت عرض می‌نمایم و رحمت و واسعۀ الهی را برای ایشان از خداوند متعال مسئلت دارم.

۲۳ محرم الحرام ۱۴۴۲

لطف الله صافی

و آیت الله العظمی مظاهری چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

حضور مبارک آیت الله آقای حاج شیخ حسن صانعی «دامت برکاته»

با سلام و تحیت و ابراز تأثر؛ رحلت عالم جلیل و اخوی معظم، حضرت آیت الله آقای حاج شیخ یوسف صانعی «رضوان الله تعالی علیه» را به بیت مکرم و فرزندان محترم و شاگردان گرامی و مقلدان و ارادتمندان ایشان و خصوصاً به آن جناب صمیمانه تسلیت عرض می‌کنم. از خداوند تعالی برای آن فقیه بزرگوار که از یاران وفادار و شاگردان دیرین امام راحل عظیم الشان «قدّس سرّه الشریف» بودند، رضوان و غفران الهی و حشر با حضرات معصومین «علیهم السلام» و برای خاندان مصاب و بالأخص جنابعالی سلامت و سعادت و صبر و اجر و توفیق مسألت می‌کنم.

والسلام علیه و علیکم و رحمة الله و برکاته.

آیت الله علمایی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ ابوالفضل علمایی سرابی یکی از علمای مشهور حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در سال ۱۳۵۰ ق (۱۳۱۰ ش) در روستای هریس از توابع سراب زاده شد و در ۱۵ سالگی به تحصیل علوم دینی روی آورد. سپس به تبریز آمد و در مدرسه طالبیه ساکن شد و ادبیات را از حاج میرزا محمود انصاری، مطول را از میرزا علی اکبر قاری و شرح لمعه را از آیات: سید مهدی انگجی و سید ابراهیم دروازه‌ای آموخت. در سال ۱۳۲۸ ش (۱۳۶۸ ق) به قم آمد و سطوح عالی را از حضرات آیات: سید حسین قاضی و میرزا محمد مجاهدی (رسائل و مکاسب)، شیخ مرتضی حائری و سید شهاب الدین مرعشی نجفی (کفایه) آموخت. پس از آن در درس خارج آیات عظام: آقای بروجردی، امام خمینی، محقق داماد و آقای شریعتمداری حاضر شد و مورد توجه فراوان ایشان قرار گرفت. وی در کنار تحصیل به تدریس

سطوح عالیه، تألیف و تبلیغ دین در شهرهای آذربایجان پرداخت. در مدت هفتاد سال اقامت در قم نیز همواره به تدریس اشتغال داشت و ده ها نفر از فضایی حوزه را از دانش خویش بهره مند کرد.

آثارش عبارتند از:

۱. منهاج الهدایة فی مباحث الاجارة (تقریر درس آیت الله شریعتمداری، چاپ شده)

۲. دراسات فی فقه الامامیة (تقریر درس ایشان به قلم: شیخ حمید اصلی نژاد)

۳. تقریرات درس فقه آیت الله بروجردی

۴. تقریرات درس اصول امام خمینی

۵. تقریرات درس فقه آیت الله شریعتمداری

آن مرحوم در ۸۶ سالگی در روز پنجشنبه ۲۷ شهریورماه سال ۱۳۹۹ ش (۲۸ محرم ۱۴۴۲ ق) بر اثر ابتلا به بیماری کرونا بدرود حیات گفت و پیکرش در روز دوشنبه ۳۱ شهریورماه (۴ صفرالخیر ۱۴۴۲ ق) پس از نماز آیت الله دوزدوزانی در گلزار شهدای حضرت علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

حضرت آیت الله سبحانی در سوگ فقدانش چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

إنا لله وإنا إليه راجعون

خبر درگذشت عالم بزرگوار، دوست عالی مقام آیت الله آقای حاج شیخ ابوالفضل علمائی (رضوان الله تعالی علیه) را با کمال تأسف و تأثر دریافت نمودم.

فقید سعید سالیان درازی در حوزه علمیه تبریز سپس در حوزه علمیه قم، کرسی تدریس فقه و اصول داشت و با بیان شیرین حقایق را بیان می نمود. گذشته از مقامات علمی، متقی و پرهیزگار و زاهد به تمام معنا بود.

این جانب این ضایعه را به جامعه علمی بالأخص حوزه علمیه قم و علماء و سخنوران بالأخص شاگردان فقید سعید و بازماندگان ایشان تسلیت می گویم و برای آن مرحوم علو مقام مسئلت دارم. عاش سعیداً و مات سعیداً.

قم - جعفر سبحانی

آیت الله هاشمی

مرحوم آیت الله آقای حاج سیدهاشم هاشمی گلپایگانی یکی از فضایی مشهور حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در سال ۱۳۶۸ ق (۱۳۲۸ ش) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد.

پدرش آیت الله سید محمد جمال هاشمی (م ۱۳۹۸ق) از ادبا و فضلالی نامی عراق و جدش آیت الله العظمی سید جمال الدین گلپایگانی (م ۱۳۷۹ق) از مراجع تقلید نجف بود. آن مرحوم در ۱۲ سالگی (۱۳۴۰ش) به تحصیل علوم دینی روی آورد و سطوح عالیہ را در محضر آیات: شیخ محمد رضا مظفر، سید محمد تقی حکیم و شیخ محمد تقی جواهری آموخت. پس از آن در دوس آیات عظام: میرزا حسن بجنوردی، آقای خویی، آقای سیستانی و سید محمد تقی حکیم حاضر شد و بهره های فراوان برد و تقریرات دوس آنان را نگاشت. وی مانند پدرش از ادبا و شعرای معروف حوزه نجف بود و در محافل ادبی شرکت داشت و شعر می سرود. دیوان شعرش به چاپ رسیده است. در سال ۱۳۵۸ش دستگیر شد و چند ماه در زندان های رژیم بعث به سربرد. پس از آزادی در سال ۱۳۵۹ش به قم آمد و با تمام سعی و کوشش در درس های آیات عظام: گلپایگانی، میرزا جواد تبریزی، وحید خراسانی و سید محمد شاهرودی (ابوالزوجه اش) شرکت کرد و تقریرات دوس آنان را نگاشت. علاوه بر آن به تدریس (به زبان عربی)، تألیف و تحقیق هم پرداخت. وی عالمی فاضل، سخت کوش و تلاشگر بود که علاوه بر علو نسب و بلندی حسب، به زیور علم و دانش و اخلاق و فقه و اجتهاد نیز آراسته بود.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. خلاصه الاصول (۴ ج)
 ۲. اضواء علی علم الدرایة و الرجال
 ۳. تقریرات فی علم الصول (۵ ج، تقریر دوره کامل درس اصول آیت الله سیستانی)
 ۴. القواعد الفقهیة (تقریر درس آیت الله سیستانی)
 ۵. الربا (تقریر درس آیت الله سیستانی)
 ۶. تحقیق کتاب الصلاة جدش آیت الله سید جمال گلپایگانی (۳ ج)
 ۷. انوار الولاء (دیوان شعر)
- و آثار غیر چاپی اش عبارتند از:
۱. تقریرات درس اصول آیت الله العظمی خویی
 ۲. تقریرات درس فقه آیت الله العظمی خویی (زکات، خمس و حج)
 ۳. تقریرات درس اصول آیت الله سید محمد شاهرودی
 ۴. تقریرات درس فقه آیت الله شاهرودی
 ۵. تقریرات درس اصول آیت الله میرزا جواد تبریزی
 ۶. تقریرات درس اصول آیت الله وحید خراسانی
 ۷. تقریرات درس فقه آیت الله العظمی گلپایگانی (قضا و شهادت)
 ۸. تقریرات درس فقه آیت الله وحید خراسانی (صلاة و مکاسب محرمة)
 ۹. تقریرات درس فقه آیت الله میرزا جواد تبریزی
 ۱۰. تقریرات درس فقه آیت الله سیستانی (صلاة)

سال سی و یکم، شماره چهارم، مهر و آبان ۱۳۹۹ | ۳۷۹ | درگذشتگان

آن مرحوم در ۷۱ سالگی بر اثر بیماری پارکینسون در روز شنبه ۲۹ شهریورماه سال ۱۳۹۹ ش (اول صفرالخير ۱۴۴۲ق) چشم از جهان فرو بست و پیکرش در روز یکشنبه ۳۰ شهریورماه پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله سید محمد سعیدی در مسجد شهید مطهری حرم مطهر حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

آیت الله العظمی سیستانی در پیام تسلیت خویش چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

جناب مستطاب حجة الاسلام آقای حاج سیدحسن هاشمی گلپایگانی دامت تائیداته السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

خبر ارتحال اخوی مکرم جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج سیدهاشم هاشمی گلپایگانی (طاب ثراه) موجب تأثر و تأسف فراوان گردید.

ایشان عمر شریفشان را در راه تحصیل علم و بذل آن و ترویج دین مبین سپری نمودند و از مراتب شایسته فضل و کمال توأم با ورع و تقوی برخوردار بودند و چهره بسیار خوبی از خود در خاطره ها باقی گذاشتند.

اعلی الله مقامه و حشره مع اولیائه محمد و آله الطیبین الطاهرین.

اینجانب این مصیبت دردناک را به جنابعالی و آقایان اخوان گرامی و به عموم بستگان محترم بویژه فرزندان برومند آن فقید سعید تسلیت عرض می نمایم و از خداوند متعال برای همگی صبر جمیل و اجر جزیل مسألت دارم. ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم.

علی الحسینی سیستانی

۱ / صفر ۱۴۴۲

و دفتر آیت الله العظمی صافی هم در پیام تسلیت خود نگاشت:

بسمه تعالی

إنا لله وانا اليه راجعون

رحلت عالم ربّانی، ادیب فرزانه و استاد محقق حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج سیدهاشم هاشمی گلپایگانی (رحمه الله علیه) موجب تأسف و تأثر گردید.

این مصیبت را به خاندان معظم آیه الله العظمی مرحوم آقا سیدجمال الدین گلپایگانی (رضوان الله تعالی علیه) مخصوصاً برادران عالم و فرزندان مکرم فقید سعید تسلیت عرض می کنیم و علو درجات و رحمت الهی برای ایشان و صبر جمیل و اجر جزیل برای بازماندگان محترم مسئلت داریم.

اول صفرالمظفر ۱۴۴۲

دفتر آیه الله العظمی صافی گلپایگانی دام ظلّه العالی

آیت الله ممدوحی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ حسن ممدوحی یکی از فضیلا مشهور حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در سال ۱۳۵۸ ق (۱۳۱۸ ش) در کرمانشاه در بیت فضیلت و تقوا به دنیا آمد. پدرش آقای حاج محمدحسین ممدوحی از تجار مشهور و از وکلای آیات عظام: میرزای نائینی و سیدابوالحسن اصفهانی و عضو هیئت مؤسس مدرسه آیت الله بروجردی در کرمانشاه بود. او پس از اتمام دوره دبیرستان به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات را در همان شهر فراگرفت. در سال ۱۳۳۵ ش به قم آمد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات: ستوده (شرح لمعه)، نوری همدانی و آذری قمی (رسائل)، مشکینی (مکاسب) و علامه طباطبایی (اسفار) فراگرفت. پس از آن در درس فقه و اصول آیات عظام: گلپایگانی، محقق داماد و میرزاهاشم آملی و دروس حکمت و فلسفه حضرات آیات: جوادی آملی و حسن زاده آملی حاضر شد و بهره های فراوان برد. او علاوه بر تحصیل به تدریس، تألیف و تبلیغ نیز اشتغال داشت و سالیان فراوان سطوح عالی و دروس عالی حکمت، فلسفه و عرفان را تدریس کرد و شاگردان فراوانی پرورش داد. وی پیش از پیروزی انقلاب به دلیل سخنرانی های افشاگرانه خویش بارها از جانب ساواک تعقیب و تهدید شد. پس از پیروزی انقلاب نیز با برگزاری کلاس های شناخت به تلاش برای آشنایی جوانان با مبانی اسلام و نقد دیدگاه های مکاتب التقاطی، شبهات مارکسیسم و کمونیسم برخاست. سال ها عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و نماینده مجلس خبرگان رهبری از استان کرمانشاه بود. آن مرحوم بیش از نیم قرن در حوزه و دانشگاه به تدریس متون حدیثی، فلسفی و عرفانی همچون: صحیفه سجادیه، توحید صدوق، اصول کافی، مجلدات معاد بحار الانوار، وافی فیض، شرح منظومه، اسفار، شرح اشارات، نهایة الحکمة، تمهید القواعد، فصوص الحکم، مصباح الأنس، مصباح الهدایة و خارج فقه پرداخت و سکه تدریس علوم عقلی در حوزه علمیه قم به نام وی خورده بود. خلقتی خوش، تواضعی ستودنی و بیانی ملیح داشت و فقدانش ضایعه سنگینی برای حوزه بود.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. شناخت و شهود (۴ ج، شرح صحیفه سجادیه)
۲. ترجمه صحیفه سجادیه
۳. نیایش
۴. حکمت و حکومت فقیه (در اثبات نظریه ولایت فقیه و پاسخ به شبهات)
۵. شناخت انسان و جهان در اسلام
۶. شرح «مصباح الهدایة» امام خمینی
۷. شرح «ماهیه الصلاة» ابن سینا

۸. شرح «اعتقادات» شیخ مفید

۹. راهنمایی و مشاوره و مدیریت علمی «اصطلاح نامه علم کلام اسلامی»

آن مرحوم در ۸۱ سالگی بر اثر بیماری سرطان در اول مهرماه سال ۱۳۹۹ ش (۴ صفرالخير ۱۴۴۲ق) بدرود حیات گفت و پیکرش روز دوشنبه پس از تشییع و نماز آیت الله نوری همدانی در حرم حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

مقام معظم رهبری در سوگ فقدانش چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

درگذشت عالم با فضیلت جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ حسن ممدوحی (رضوان الله علیه) را به خاندان و فرزندان گرامی و به همه ارادتمندان و شاگردان و مستفیدان از آن بزرگوار تسلیت عرض می‌کنم. ایشان عالم انقلابی و وارسته‌ئی بودند که سال‌ها در خدمت تبیین و نشر معارف اسلامی تلاش و مجاهدت کردند. امید است این پرونده‌ی عمل صالح مقبول حضرت حق متعال و موجب علودرجات آن مرحوم گردد. رحمت و رضوان الهی را برای ایشان مسألت می‌کنم.

سیدعلی خامنه‌ای

۳ مهر ۱۳۹۹

آیت الله جزایری

مرحوم آیت الله آقای حاج سیدمحمد جزایری یکی از علمای نامی خرم‌آباد بود. فقید سعید در سال ۱۳۴۰ق (۱۳۰۰ش) در خرم‌آباد در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله سیدجعفر جزایری شوشتری از نوادگان محدث نامی علامه سیدنعمت الله جزایری و از شاگردان آیات عظام: سیدابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاء عراقی و سیدمحمد فیروزآبادی و مادرش صبیبه سیدعبدالرسول شاهرخی و معلم قرآن اکثر مردان و زنان خرم‌آباد بوده است. وی اولیات و ادبیات را از حضرات آیات: سیدعیسی جزایری، سیدحیدر طاهری و سیدعلی اکبررحیمی آموخت. سپس به شوشتر رفت و نزد عموهایش علوم غریبه، حساب و ریاضیات آموخت. پس از آن با سختی فراوان رهسپار نجف اشرف شد و سطوح عالیہ را از حضرات آیات: شهید مدنی (شرح لمعه)، میرزا حسن یزدی و شیخ مجتبی لنکرانی (مکاسب) و شیخ علی محمد بروجردی (کفایه) آموخت. در سال ۱۳۳۰ش به قم آمد و رسائل را از آیت الله مشکینی، شرح منظومه را از آیت الله سیدرضا صدر، اسفار را از علامه طباطبایی، تفسیر قرآن را از آیت الله حاج میرزاابوالفضل زاهدی قمی و دروس خارج فقه و اصول را از آیات عظام: امام

خمینی، آقای گلپایگانی، مرعشی نجفی، اراکی و محقق داماد فراگرفت. در حدود سال ۱۳۴۲ ش به زادگاهش بازگشت و به اقامه جماعت در مسجد حکیم آباد، تدریس در حوزه علمیه کمالیه و منبر و تفسیر و بیان احکام و مسائل دین پرداخت. او در خرم آباد مظهر زهد و تقوا بود و مردم به او عشق می ورزیدند و ارادتی تام به او داشتند. در همه صحنه های انقلاب حضور داشت و رابط بین مردم و علمای خرم آباد با مرحوم امام در نجف بود و وجوهات و استفتائات مردم را به معظم له می رسانید. بخشی از نامه های امام به او در جلد دوم صحیفه نور آمده است. از شاگردانش آقایان: شهیدان رحیمی (سید نورالدین و سید فخرالدین)، شیخ محمدرضا عباسی و سید فرج الله شاهرخی بوده اند.

وی در ۱۰۰ سالگی در روز سه شنبه اول مهرماه سال ۱۳۹۹ ش (۴ صفرالخیر ۱۴۴۲ق) درگذشت و پیکرش با تشییع پرازدحام عموم طبقات مردم با اینکه ایام بیماری کرونا بود و خانواده اش تقاضای برگزار نشدن مراسم را داشتند، در روز پنجشنبه پس از نماز حجت الاسلام و المسلمین آقای سیداحمدرضا شاهرخی امام جمعه خرم آباد در بهشت دوم گورستان خضر در مقبره سادات جزایری به خاک سپرده شد.^۸

آیت الله اصطهباناتی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمدحسن اصطهباناتی از علمای مشهور تهران بود. وی در سال ۱۳۴۸ق (۱۳۰۸ش) در قم در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمدحسین اصطهباناتی از شاگردان آیت الله حاج شیخ عبدالکریم حائری در قم و آیت الله سیدابوالحسن اصفهانی در نجف و از علما، مدرسین و ائمه جماعات حرم مظهر عسکرین در سامراء بود. وی در سال ۱۳۵۵ق همراه پدر بزرگوارش به نجف اشرف مهاجرت کرد و ادبیات را نزد پدر بزرگوارش و سطوح عالی به نزد حضرات آیات: سید عبدالاعلی سبزواری، سیدعلی بهشتی (دامادشان)، شیخ محمدرضا مظفر، شیخ محمد طاهر آل راضی و شیخ عبدالحسین رشتی فراگرفت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: آقای حکیم و آقای خوبی شرکت کرد و بهره های فراوان برد. سپس در سال ۱۴۰۰ق به تهران آمد و به تألیف، تحقیق و تدریس در مدرسه مروی و تحصیل در محضر آیت الله سیداحمد خوانساری پرداخت.

مرحوم استاد محمدهادی امینی درباره او می نویسد:

عالم فاضل جلیل، ورع صالح ثقه، من اهل الفضل والکمال والتحقیق والتتبع والتألیف

۹. ...

۸. با سپاس از جناب آقای سیدمحمد سیف زاده.

۹. امینی، محمدهادی، معجم رجال الفکر فی النجف، ج ۱، ص ۱۲۸.

استاد سیدعباس حسینی قائم مقامی درباره او می نویسد:

ارتحال عالم وارسته، فقیه متبحر، فیلسوف محقق حضرت آیت الله شیخ محمدحسن اصطهباناتی در پی مصیبت های چندگانه امسال، عام الحزن حوزه علمیه تهران را به ثبت رساند. با این فقدان حوزه علمیه تهران بار دیگری از چند تن باقیمانده اسطوانه علمی و معنوی خود را از دست داد. مرحوم آیت الله اصطهباناتی یکی از آخرین بازماندگان اساطین حوزه علمیه تهران بود که با حضور پربرکت علمی و معنوی خود و تصدی تدریس همزمان فقه و اصول فلسفه و... توانستند علاوه برآنکه این حوزه را در امتداد اصالت های معنوی و علمی حوزه علمیه نجف و قم قرار دهند، همچنان نصابی از غنا و جامعیت پیشینه حوزه علمیه تهران را حفظ نمایند.

آیت الله اصطهباناتی در حوزه علمیه نجف اشرف از زمره نخبگان و مجتهدانی بود که علاوه بر درک محضر فقیهان، اصولیان و رجالیان درجه یک آن حوزه مبارکه نظیر علمین شریفین حضرت آیت الله العظمی خویی و آیت الله العظمی بجنوردی، از محضر فلسفی و استادان و مدرسان به نامی همچون مرحوم آیت الله مظفر بهره فراوان برد.

او با وجود آنکه می توانست به پشتوانه این سابقه علمی و به استناد اجازاتی که از اساتید داشت بسان بسیاری از اقران و امثال خود صدرنشین مسند تدریس و بل افتاء در حوزه نجف و یا قم گردد، اما بر حسب تشخیص وظیفه در کمال اخلاص و تواضع عمر شریف خود را در کنج حجره ای محقر و ساده در مدرسه ای از مدارس حوزه علمیه تهران گذراند و تدریس آنچه طلاب از سطوح میانی تا سطوح عالی اصول، فقه و فلسفه نیاز داشتند را برعهده گرفت. مجلس درس استاد اصطهباناتی بی هیچ اغراق و مبالغه ای از آن چنان عمق و غنای بی نظیر و یا کم نظیری برخوردار بود که تدریس یکی از کتب میانی سطح همچون شرح لمعه در آن محضر علمی، آشکارا قابل مقایسه با بهره مندی از سطوح عالی در سایر محافل و محاضر علمی آن روزگار بود و اما بسی بیش و پیش از آن، معنویت و تأثیر تربیتی ماندگار و عمیقی بود که نفس قدسی آن نفس شریف و نحوه زیست و معاشرت آن بزرگوار در روح و جان شاگردان می گذارد، به گونه ای که طعم شیرین و اثربخش آن در ذائقه این شاگرد کمترین او در پس حدود چهل سال همچنان ماندگار و پایدار است.

خاطره روزهایی که استاد بلافاصله پس از نماز صبح در گرگ و میش صبح های پاییزی و زمستانی، خود با گذاشتن یک کتری آب بر بخاری کوچک حجره محقرش، بر گرمای آن می افزود و حجره را برای حضور شاگردان مهیا می ساخت و خود در کنج حجره در انتظار قدم آنان می نشست. به یقین او در آن روزگار تنها استادی بود که در عین آنکه به حق مقام استادی را در بالاترین حد واجد بود، همیشه پیش از شاگردان در محل درس حاضر می شد و از تک تک آنان استقبال می کرد؛ چراکه مدرس او معمولاً

همان مسکن و منزل او نیز بود و هر کس وارد آن حجره می شد، او را در کمال پیراستگی و بی آلاچی در کنجی نشسته می دید: گنجی نشسته در کنجی!

آمیزه‌ای از امتیازات علمی و عملی، معنویت، پارسایی، زهد، دنیاگریزی، ساده‌زیستی و هم سطحی با ساده‌ترین افراد جامعه و خویشی و هم‌زبانی با عموم مردم، در کنار برجستگی علمی و مهارت در حوزه‌های مختلف علوم دینی، سرمایه اصلی و تاریخی روحانیت شیعه است که بزرگانی همچون آیت‌الله اصطهباناتی حامل آن بودند و در طول هزاره نه تنها اندکی از آن سرمایه نکاستند، بلکه بیش و پیش بر آن افزودند. و اینک ما هستیم و آزمون پاسداری از این میراث ارزشمند! میراثی که خصوصاً در این سال‌ها و روزها در هربار مصیبت فقدان یکی از میراث‌داران و میراث‌بانان خود بی‌آنکه جبران و جایگزینی را برای آن شاهد باشیم، برآسیب‌پذیری‌اش افزوده می‌شود و نمی‌توان افسوس و حسرت این خسارت فزاینده را پنهان کرد و از خطری که روحانیت و حوزه‌های علمیه را در فقدان سرمایه‌ها و غیبت استوانه‌هایش تهدید می‌کند آسوده بود.

آثارش عبارتند از:

۱. نور العین فی فضیلة المشی الی زیارة قبر الحسین (ع) (چاپ شده)

۲. نفحات الجبروت فی لعن الجبت و الطاغوت (چاپ شده)

۳. تقریرات دروس آیت‌الله خویی

آن مرحوم در ۹۱ سالگی در روز پنجشنبه ۶ صفرالخير سال ۱۴۴۲ق (۳ مهرماه ۱۳۹۹ش) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از نماز آیت‌الله حاج شیخ محمدتقی شریعتمداری به قم انتقال داده شد و در قبرستان بهشت معصومه به خاک خفت.

آیت‌الله میرسجادی

مرحوم آیت‌الله آقای حاج سیدمحمدحسین میرسجادی یکی از علمای مشهور تهران بود. فقید سعید در روز شنبه ۱۳ شعبان سال ۱۳۵۷ق (۱۶ مهرماه ۱۳۱۷ش) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمیربادکوبه‌ای و مادرش صبیه گرامی مرجع بزرگ شیعه آیت‌الله العظمی سیدابوالحسن اصفهانی بوده است. وی در اوایل نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات را نزد مرحوم مدرس افغانی، سطوح را نزد آیت‌الله میرزا کاظم تبریزی و سطوح عالی‌ه را نزد حضرات آیات: شیخ محمدتقی آل‌راضی، میرزا علی فلسفی و سیدمحمد باقر محلاتی (مکاسب)، شیخ مجتبی لنگرانی (کفایه)، شیخ صدرا بادکوبه‌ای و میرزا مسلم ملکوتی (شرح منظومه)

فراگرفت. در سال ۱۳۷۸ ق در دروس خارج آیات عظام: خویی، حکیم، شاهرودی، میرزایاقربازنجانی، امام خمینی و سید عبدالاعلی سبزواری شرکت کرد و مبانی علمی اش را استوار کرد و از حضرات آیات: شاهرودی و زنجانی به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد. در سال ۱۴۰۵ ق (۱۳۶۳ ش) به تهران آمد و به تدریس، تألیف و اقامه جماعت در مسجد امام سجاده (ع) در خیابان ری و بیان احکام و تفسیر قرآن پرداخت. در مدرسه آیت الله مجتهدی نیز به تدریس سطوح عالی و در منزل خویش به تدریس خارج فقه اشتغال داشت.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. المدخل فی علم الرجال

۲. الهدایة الی غوامض الکفایة (۵ ج، تقریر درس ایشان به قلم فرزندش آقای سیدعلی میرسجادی) آن مرحوم در روز یکشنبه ۶ مهرماه سال ۱۳۹۹ ش (۱۰ صفرالخیبر ۱۴۴۲ ق) در ۸۲ سالگی بدرود حیات گفت و پیکرش روز جمعه پس از نماز فرزندش حجت الاسلام والمسلمین سیدعلی میرسجادی در امامزاده عبدالله شهرری به خاک سپرده شد.